



Rijksoverheid

Aanvullende notitie

Reikwijdte en detailniveau Windpark N33

Inhoudsopgave

1. **Vaststelling definitieve Aanvullende Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark p. 2
N33**
2. **Concept Aanvullende Notitie Reikwijdte en detailniveau Windpark N33 p. 5**
3. **Overzicht en samenvatting van zienswijzen, inclusief reactie p. 41**

1 Vastelling definitieve Aanvullende Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark N33

De onderhavige notitie is de aanvullende notitie reikwijdte en detail ten behoeve van het milieueffectrapport voor het beoogde windmolenpark N33. Uitgangspunt voor de aanvullende notitie reikwijdte en detail vormen zowel de vastgestelde Notitie Reikwijdte en Detail Windpark N33 (vastgesteld 3 juni 2012), als de aanvullende startnotitie (de aanvullende concept notitie reikwijdte en detail). Deze aanvullende startnotitie heeft van 22 mei 2015 tot en met 2 juli 2015 ter inzage gelegen en een ieder is gedurende die periode in de gelegenheid gesteld zienswijzen daarop in te dienen. Tevens zijn de betrokken bestuursorganen geraadpleegd over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Er zijn binnen de inspraaktermijn in totaal 50 zienswijzen van particulieren en bedrijven ontvangen. Daarnaast hebben wij van 4 betrokken overheden een reactie ontvangen.

De aanvullende concept notitie reikwijdte en detail, die onderdeel uitmaakt van de onderhavige notitie reikwijdte en detail, is opgenomen in onderdeel 2.

Onderdeel 3 bevat een overzicht en een samenvatting van de ontvangen zienswijzen en reacties, en de beantwoording daarvan. Daarbij wordt niet ingegaan op de elementen uit de zienswijzen en reacties die eerder zijn ingediend op de startnotitie uit 2011, of die zijn verwerkt in het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage op die startnotitie. Deze elementen zijn immers door de beantwoording van eerdere zienswijzen en door het integraal overnemen van het advies van de Commissie voor de m.e.r. advies in de Notitie reikwijdte en Detail uit 2012 al geadresseerd.

Ten aanzien van de elementen uit de zienswijzen en reacties die niet eerder aan de orde zijn geweest, wordt in de beantwoording beargumenteerd aangegeven of deze elementen al dan niet zullen worden meegenomen in het MER.

Alle zienswijzen en reacties zijn in hun geheel opgenomen in een bundel welke als losse bijlage beschikbaar is¹.

De onderhavige notitie reikwijdte en detail is afgestemd met het ministerie van Infrastructuur en Milieu en wordt hierbij vastgesteld.

Den Haag, 14 januari 2016


De Minister van Economische Zaken,

H.G.J. Kamp

¹ De zienswijzen van particulieren en bedrijven zijn te downloaden via https://www.rvo.nl/sites/default/files/2015/08/09%20Windpark%20N33%20bundel%20kl%20aoniem_DEFv2.pdf

2 Concept Aanvullende Notitie Reikwijdte en detailniveau Windpark N33

10 april 2015

**AANVULLENDE NOTITIE
REIKWIJDTE EN
DETAILNIVEAU
WINDPARK N33**

Ministerie Economische Zaken

Definitief concept



Ministerie van Economische Zaken



Ministerie van Infrastructuur en Milieu

YARD
ENERGY



RWE
The energy to lead



Duurzame oplossingen in
energie, klimaat en milieu

Postbus 579
7550 AN Hengelo
Telefoon (074) 248 99 40

Documenttitel	Aanvullende Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark N33
Soort document	Definitief concept
Datum	10 april 2015
Oprachtgever	Ministerie Economische Zaken
Auteur	Mariëlle de Sain, Pondera Consult
Vrijgave	Eric Arends, Pondera Consult

INHOUDSOPGAVE

Vastelling definitieve Aanvullende Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark N33

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding nieuwe Notitie Reikwijdte en Detailniveau	1
1.2	Nut en noodzaak	3
1.3	M.e.r.-procedure	4
1.4	Rijkscoördinatieregeling en besluiten	6
1.5	Initiatiefnemers, bevoegd gezag en andere overheden	7
1.6	Inspraak en advies	7
2	Locatie voorgenomen activiteit en opstellingsvarianten	9
2.1	Locatie	9
2.2	Voorgenomen activiteit	10
2.3	Opstellingsvarianten	12
3	Werkwijze milieubeoordeling	23
3.1	Milieueffecten	23
3.2	Beoordelingskader	23
3.3	Leemten in kennis en evaluatie	26
4	Toelichting procedures	27
4.1	RCR, Inpassingplan en uitvoeringsbesluiten	27
4.2	M.e.r.-procedure	28

Overzicht en samenvatting van zienswijzen, inclusief reactie

Inleiding

Zienswijzen en reacties

1 INLEIDING

Kader 1.1 Leeswijzer

In dit eerste hoofdstuk wordt ingegaan op de aanleiding van het ontwikkelen van Windpark N33, de m.e.r.-procedure en de besluiten die genomen gaan worden om het windpark te realiseren. Hoofdstuk 2 bevat de beschrijving van het project (de voorgenomen activiteit), de locatie en de te onderzoeken opstellingsvarianten. De manier waarop de milieueffecten in het MER beoordeeld gaan worden (beoordelingskader) staat in hoofdstuk 3. Tenslotte gaat hoofdstuk 4 in meer detail in op de procedures. De bijlagen bestaat uit een lijst met afkortingen en termen.

MER en m.e.r.

Binnen de m.e.r.-procedure worden de volgende afkortingen gebruikt: de **m.e.r.** en het **MER**. De m.e.r. duidt de procedure van milieueffectrapportage van begin tot eind aan: het onderzoek, de inspraak en alle bijkomende adviezen en dergelijke. De afkorting MER staat voor het eindproduct, het milieueffectrapport.

1.1 Aanleiding nieuwe Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Voor u ligt een aanvulling op de op 3 juni 2012 definitief vastgestelde Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor Windpark N33. In oktober 2011 is de m.e.r. (milieueffectrapportage)-procedure voor Windpark N33 gestart met de publicatie van een concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau.¹ Deze is op 3 juni 2012 definitief vastgesteld², waarbij de zienswijzen en opmerkingen vanuit de geraadpleegde bestuursorganen en het advies van de Commissie voor de m.e.r.³ zijn meegenomen.

In lijn met het advies van de Commissie voor de m.e.r., naar aanleiding van enkele zienswijzen op de in 2011 uitgebrachte concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau en een verzoek van de provincie Groningen, ondersteund door een in april 2014 aangenomen motie van de Tweede Kamer en een besluit van de Minister van Economische Zaken, is er voor gekozen om het te onderzoeken gebied voor Windpark N33 uit te breiden. Als gevolg van deze uitbreiding wordt, naast de gemeenten Veendam en Menterwolde, ook het grondgebied van de gemeente Oldambt betrokken in het onderzoek. De onderhavige Notitie Reikwijdte en Detailniveau is uitgebracht vanwege deze uitbreiding en vormt een aanvulling op de in juni 2012 vastgestelde notitie.

Het project, in m.e.r.-termen de “voorgenomen activiteit of het voornemen”, betreft de realisatie en exploitatie van een windpark van ongeveer 120 megawatt (MW) in de gemeenten Veendam, Menterwolde en Oldambt. De toevoeging van het grondgebied van de gemeente Oldambt aan het milieuonderzoek heeft geen verandering van het project zelf tot gevolg. De voorgenomen activiteit ligt deels in het Groningse veenkoloniale gebied, langs de rijksweg N33. Omdat het een project is van meer dan 100 MW opgesteld vermogen is, is de rijkscoördinatie-regeling van toepassing. De Minister van EZ is samen met de Minister van IenM het bevoegd gezag voor vaststelling van het Inpassingsplan, dit is het ruimtelijke plan dat Windpark N33 mogelijk maakt.

¹ De eerste concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau is gepubliceerd in Staatscourant 2011, nr. 18303 op 13 oktober 2011.

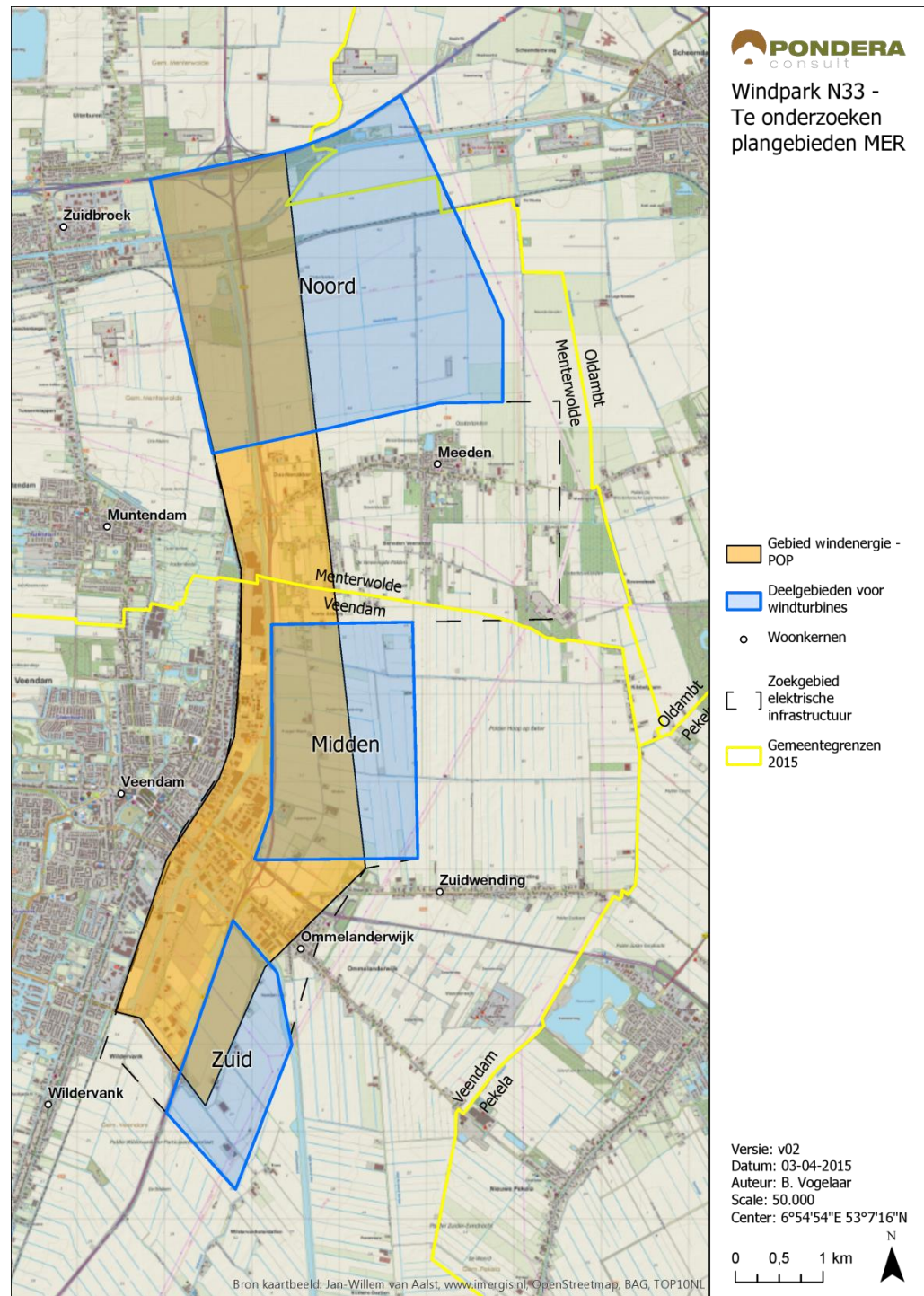
² <http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/windpark-n33>

³ Advies d.d. 22 dec 2011, zie: <http://api.commissiemer.nl/docs/mer/p25/p2589/a2589rd.pdf>.

Daarnaast zijn er voor de realisatie verschillende uitvoeringsbesluiten (vergunningen) noodzakelijk.

De onderstaande figuur geeft de ligging van het oorspronkelijke en nieuwe in het MER te onderzoeken plangebied weer.

Figuur 1.1 Indicatie te onderzoeken plangebied Windpark N33



1.2 Nut en noodzaak

1.2.1 Doelstellingen windenergie

In Europees verband heeft Nederland de taakstelling om in 2020 14% van het totale energieverbruik duurzaam – hernieuwbaar - te realiseren en de CO₂-uitstoot met 20% te reduceren ten opzichte van 1990. Windenergie speelt daarin een prominente rol en de doelstelling voor windenergie op land is de realisatie van 6.000 MW operationeel vermogen in 2020. Op dit moment bedraagt het opgestelde vermogen aan windenergie op land ongeveer 2.660.⁴ In september 2013 zijn deze doelstellingen bevestigd in het Energieakkoord voor duurzame groei (SER, 2013).

Structuurvisie Windenergie op Land

Om deze doelstelling van 6.000 MW windenergie op land te bereiken, is het nodig meerdere grootschalige locaties te ontwikkelen. Hiervoor heeft het Rijk in de Structuurvisie Windenergie op Land (SWOL), vastgesteld op 28 maart 2014, elf concentratiegebieden voor grootschalige windenergie aangewezen. De SWOL geeft aan in welke gebieden, en onder welke voorwaarden er ruimte is voor grootschalige windenergie. De structuurvisie vormt daarmee het ruimtelijk toetsingskader voor windparken die onder de rijkscoördinatie-regeling vallen (groter dan 100 MW). Voor de SWOL zijn een planMER en Passende Beoordeling opgesteld.⁵ Het Rijk heeft op basis van bestuurlijke afspraken met de provincies en de informatie uit het planMER gebieden aangewezen voor de ontwikkeling van grootschalige energie. De concrete invulling van de aangewezen gebieden vindt op projectniveau plaats.

De locatie voor Windpark N33 is één van deze elf gebieden. De SWOL sluit (grootschalige) windenergie buiten de begrenzing van de aangewezen locaties niet uit, al is hiervoor wel een goede ruimtelijke onderbouwing vereist en gelden voor de motivering zware zorgvuldigheidseisen. De uitbreiding van het in het MER te onderzoeken gebied van Windpark N33 naar buiten het in de SWOL aangewezen gebied is gegrond op het advies van de Commissie voor de m.e.r.⁶, de zienswijzen⁷ en een verzoek van de provincie Groningen, ondersteund door een in april 2014 aangenomen motie van de Tweede Kamer (Kamerstuk 33 612, nr. 27) en een besluit van de Minister van Economische Zaken in oktober 2014 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2014–2015, 33 612, nr. 46).⁸ In dit voornoemde is de motivering van het afwijken van de begrenzing van de SWOL te vinden en de goede ruimtelijke onderbouwing zal volgen uit het Inpassingsplan. In het hiernavolgende wordt dit verder geconcretiseerd.

Bestuursakkoord IPO-Rijk en doelstelling provincie Groningen

Alle provincies hebben op 31 januari 2013 een akkoord gesloten met het kabinet om ruimte te bieden aan 6.000 MW windenergie op land. De provincies garanderen ruimte voor 6.000 MW windenergie op land, te realiseren voor 2020. Provincies hebben gebieden aangewezen op basis van hun ruimtelijke mogelijkheden en beleid. Vooral de aanwezigheid en benutbaarheid van havens- en industriegebieden, grote wateren, grootschalige cultuurlandschappen en/of

⁴ Zie <http://www.windstats.boschenvanrijn.nl>.

⁵ PlanMER Structuurvisie windenergie op land, RoyalHaskoning DHV, maart 2013.

⁶ Windpark N33 Veendam/Menterwolde, provincie Groningen, Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport, december 2011 / rapportnummer 2589-68.

⁷ Verschenen in oktober 2011, aankondiging in de Staatscourant van 13 oktober 2011 (nr. 2011/18303).

⁸ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/33612/kst-33612-27.html> en <http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2014D36475&did=2014D36475>

infrastructuur (waaronder waterstaatswerken) zijn voor individuele provincies daarbij doorslaggevend. Voor de provincie Groningen is de ligging nabij industrieterreinen en infrastructuur maatgevend. De verdeling van de doelstelling over de provincies betekent voor Groningen een taakstellend vermogen van 855,5 MW. De locaties Eemshaven, Delfzijl en de N33 zijn de locaties waarmee de taakstelling van de provincie Groningen ingevuld wordt. Deze locaties zijn achtereenvolgens in drie Groningse provinciale omgevingsplannen (2000, 2006 en 2009) aangewezen als gebied voor grootschalige windenergie. In de ontwerp Omgevingsvisie Groningen van maart 2015 bevestigt de provincie het uitvoeren van de taakstelling van 855,5 MW in drie grootschalige windparken in Eemshaven, Delfzijl en de N33. Over de het gebied N33 wordt vermeld dat het Rijk heeft besloten een door de provincie aangedragen zesde variant in de lopende m.e.r.-procedure mee te nemen.

1.2.2 Windpark N33

In drie provinciale omgevingsplannen en de Structuurvisie Windenergie op Land is het plangebied aangewezen voor grootschalige windenergie. Het gebied is onder meer aangewezen op grond van de ligging nabij industrieterreinen en infrastructuur en de windcondities ter plaatse. Dit is voor de initiatiefnemers de basis geweest om op deze locatie Windpark N33 met een gepland opgesteld vermogen van meer dan 100 megawatt (MW) te ontwikkelen. Op deze wijze wordt bijgedragen aan het versterken van de regionale economie en de nationale en provinciale doelstelling om het aandeel duurzame energie te verhogen.

Het totaal geïnstalleerde vermogen van het windpark is afhankelijk van het te kiezen windturbine type en het aantal windturbines, als indicatie is een omvang van ongeveer 120 MW aangehouden. Naast windturbines bevat het voornemen ook de benodigde infrastructuur: opstelplaatsen, toevoerwegen, schakelstations en kabels voor aansluiting op het hoogspanningsnet. Het volgende hoofdstuk gaat nader in op onderdelen van het project en de te onderzoeken opstellingsvarianten in het MER.

1.3 M.e.r.-procedure

1.3.1 M.e.r.-plicht

Het doel van de m.e.r.-procedure is om milieubelangen naast andere belangen een volwaardige rol te laten spelen bij de besluitvorming. De procedure van de m.e.r. is voorgeschreven op grond van nationale en Europese wetgeving, indien sprake is van activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten. Deze activiteiten zijn opgenomen in het Besluit milieueffectrapportage dat is gebaseerd op de Wet milieubeheer.

Voor de oprichting van windpark N33 is categorie D22.2 uit dit besluit van toepassing. Voor windparken met een gezamenlijk vermogen van 15 MW of meer, of bestaande uit 10 windturbines of meer geldt:

1. een plan-m.e.r.-plicht bij het opstellen van een bestemmingsplan of Inpassingplan;
2. een project-m.e.r.-beoordelingsplicht voor de omgevingsvergunning. Hierbij beoordeelt het bevoegd gezag of het project mogelijk belangrijke nadelige milieugevolgen heeft. Zo ja, dan is een project-m.e.r. aan de orde.

Voor het project Windpark N33 geldt dat er een plan-m.e.r.-plicht aan de orde is omdat er een Inpassingsplan wordt opgesteld. Het bevoegd gezag (de ministeries EZ en IenM) heeft besloten

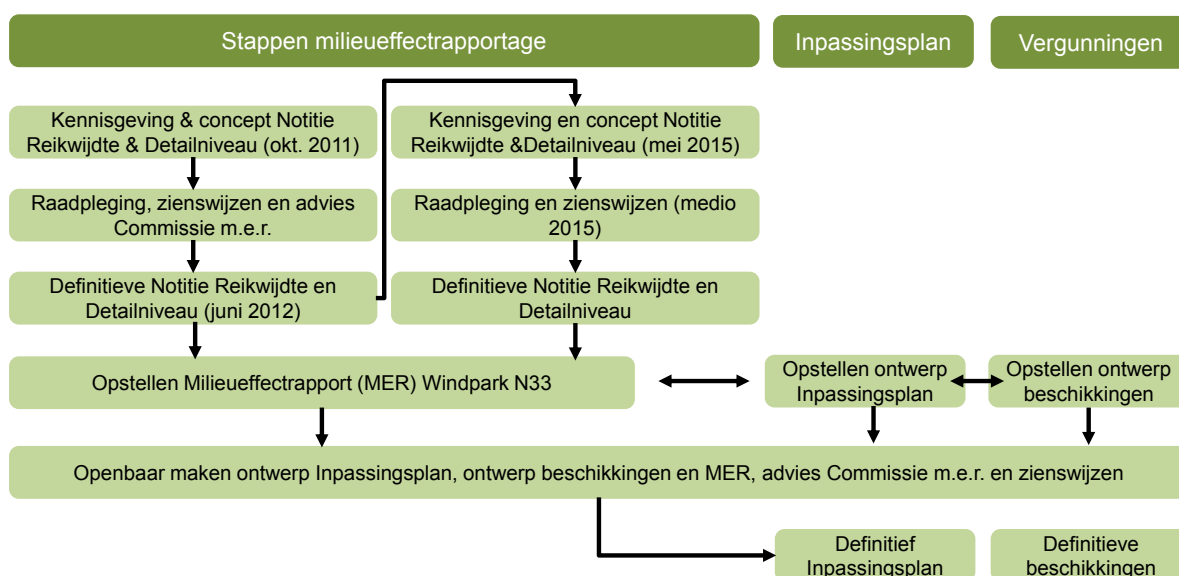
om de stap van de m.e.r.-beoordelingsplicht over te slaan en direct een project-m.e.r. op te stellen omdat een windpark van deze omvang mogelijk nadelige milieugevolgen heeft.

Voor Windpark N33 wordt één MER opgesteld dat zowel gebruikt wordt als MER voor het Inpassingsplan en de omgevingsvergunning.

1.3.2 M.e.r.-procedure

Een m.e.r.-procedure bestaat uit verschillende onderdelen, waarvan het milieueffectrapport (MER) het belangrijkste is. Figuur 1.2 geeft de belangrijkste stappen weer in relatie tot het Inpassingsplan en de vergunningen. In hoofdstuk 4 zijn de verschillende stappen van de m.e.r.-procedure verder toegelicht.

Figuur 1.2 Hoofdpijnen procedure Windpark N33



De inhoudelijke vereisten aan een m.e.r. zijn vastgelegd in hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer. Dat houdt samengevat in dat een milieueffectrapport wordt opgesteld om de (mogelijke) effecten van het windpark op de leefomgeving, natuur en landschap van het omliggende gebied voor de afweging daarvan bij besluitvorming in beeld te brengen. Op grond van het bepaalde in de Wet milieubeheer (Wm paragraaf 7.7 en 7.9) wordt het MER door de initiatiefnemer(s) opgesteld.

1.3.3 ProjectMER en planMER

Een planMER is strategisch van aard en wordt opgesteld voor ruimtelijke plannen of programma's die kaderstellend zijn voor m.e.r.-plichtige besluiten. In een planMER staat de vraag centraal 'waarom deze activiteit op deze locatie?' en worden verschillende alternatieve locaties tegen elkaar afgezet. De informatie is abstract en kwalitatief van aard. Een projectMER wordt meestal voor een of meerdere vergunningen opgesteld. In een projectMER staat de inrichting van de locatie centraal en varianten/alternatieven gaan over verschillende opstellingen en/of verschillende windturbintypen. Een projectMER kent een groter detailniveau

dan een planMER en bevat vaak diepgaande onderzoeken en (model)berekeningen voor de verschillende milieuthema's, bijvoorbeeld voor geluid en slagschaduw.

In het kader van de rijkscoördinatierегeling (RCR, zie ook hierna) worden de procedures voor de project- en plan-m.e.r. gecombineerd en gelijktijdig doorlopen en wordt één milieueffectrapport gemaakt. Dit wordt ook wel een gecombineerd MER genoemd (dit is verder toegelicht in paragraaf 1.4). Het MER voor Windpark N33 zal bestaan uit twee delen, het eerste deel geeft de onderbouwing van de keuze voor de locatie voor Windpark N33 en het tweede deel onderzoekt de milieueffecten van verschillende mogelijke opstellingsvarianten voor Windpark N33.

1.4 Rijkscoördinatierегeling en besluiten

De Elektriciteitswet 1998 geeft aan dat het project Windpark N33 gezien de beoogde omvang (meer dan 100 MW aan opgesteld vermogen) binnen de rijkscoördinatierегeling (RCR) valt.⁹ Dit betekent dat de besluiten die voor het project nodig zijn, in één procedure voorbereid worden onder coördinatie van de Minister van Economische Zaken (EZ). Windpark N33 is in 2010 aangemeld als RCR-project.¹⁰

Om Windpark N33 mogelijk te maken, dient een ruimtelijk besluit te worden genomen over de locatie en de randvoorwaarden voor een windpark. Dat gebeurt met een Inpassingsplan dat wordt vastgesteld door de Ministers van Economische Zaken (EZ) en Infrastructuur en Milieu (IenM). Het Inpassingsplan wordt direct onderdeel van, of vervangt, het ter plaatse geldende gemeentelijke bestemmingsplan. Naast onderbouwing van dit Inpassingsplan dient dit milieueffectrapport (MER), ook ter onderbouwing van de benodigde vergunningen en ontheffingen (uitvoeringsbesluiten). Het Inpassingplan, de uitvoeringsbesluiten en het MER doorlopen tegelijkertijd de procedure.

De uitvoeringsbesluiten (vergunningen en ontheffingen) worden aangevraagd bij verschillende bevoegd gezagen. Het gaat daarbij vooral om vergunningen en ontheffingen op grond van de Waterwet, de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de omgevingsvergunning in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht ('Wabo'). Daarbij kan gebruik worden gemaakt van het opgestelde MER. De rijkscoördinatierегeling bepaalt dat aangewezen uitvoeringsbesluiten in voorkomende gevallen worden gecoördineerd door het ministerie van EZ en dat de procedure voor het Inpassingplan in beginsel tegelijk plaatsvindt met die voor de te coördineren uitvoeringsbesluiten.

Door de coördinatie worden besluiten die met elkaar samenhangen gelijktijdig in procedure gebracht en worden daarover gegeven zienswijzen en ingestelde beroepen gelijktijdig afgehandeld. Pas nadat de benodigde procedures zijn doorlopen en de besluiten van kracht zijn kan de initiatiefnemer met de aanleg van Windpark N33 beginnen.

In hoofdstuk 4 is het bovenstaande verder toegelicht.

⁹ In artikel 9b, eerste lid van de Elektriciteitswet 1998, is bepaald dat "de procedure, bedoeld in artikel 3.35, eerste lid, aanhef en onderdeel c, van de Wet ruimtelijke ordening" van toepassing is op windenergieprojecten met een vermogen van tenminste 100 MW.

¹⁰ Per brief van 8 november 2010 heeft de minister van EZ bevestigd dat de RCR van toepassing is.

1.5 Initiatiefnemers, bevoegd gezag en andere overheden

Deze m.e.r.-procedure is een gezamenlijke inspanning van de initiatiefnemer(s) en het ministerie van Economische Zaken. Bij het project zijn de volgende partijen betrokken:

Initiatiefnemers

Achter de ontwikkeling van het windpark staan drie initiatiefnemers. De eerste twee zijn Blaaswind BV, een initiatief van grondeigenaren uit Veendam en Menterwolde, en Yard Energy verenigd in het 'samenwerkingsverband Windpark N33'. De derde is RWE Innogy Windpower Netherlands. Conform de sectorgedragscode over draagvlak spannen de initiatiefnemers zich in om de omgeving in een transparant proces te betrekken bij het project. Dit loopt parallel aan de m.e.r.-procedure en vormt geen onderdeel van de beoordeling in dit MER.

Bevoegd gezag Inpassingsplan

De Ministers van EZ en IenM zijn het bevoegd gezag voor het vaststellen van een Inpassingsplan dat het initiatief mogelijk maakt (artikel 9b, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998). De voorbereiding en bekendmaking van het Inpassingsplan, de vergunningen en het gecombineerde MER wordt gecoördineerd door het ministerie van EZ.

Bevoegd gezag uitvoeringsbesluiten (vergunningen en ontheffingen)

De aanvragen voor de verschillende vergunningen en ontheffingen (uitvoeringsbesluiten) worden aangevraagd bij de daarvoor aangewezen bestuursorganen. Dit zijn het Waterschap, Rijkswaterstaat, de gemeenten, het ministerie van Economische Zaken en de provincie Groningen. De Minister van EZ kan zelf een uitvoeringsbesluit nemen, samen met de minister(s) die het aangaat, als het bevoegde bestuursorgaan niet tijdig beslist, of een beslissing neemt die in strijd is met het Inpassingsplan.

1.6 Inspraak en advies

De publicatie van de voorliggende concept notitie is bedoeld om een ieder te informeren over de uitbreiding van het onderzoeksgebied voor het initiatief, de daarbij horende aanvulling op de te onderzoeken milieueffecten en de procedures. Een ieder kan op deze notitie inspreken en zienswijzen kenbaar maken. Op basis van de ontvangen inspraakreacties zal deze onderliggende aanvullende Notitie Reikwijdte en Detailniveau worden vastgesteld.

De eerdere inspraakreacties en adviezen van de wettelijke adviseurs en de Commissie m.e.r. over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau uit 2011 zijn meegenomen bij de vaststelling van voornoemde notitie in 2012. Aangezien de onderhavige notitie een aanvulling is op deze vastgestelde notitie zullen deze eerdere zienswijzen niet opnieuw worden beschouwd. Enkel zienswijzen gericht op de uitbreiding van het onderzoeksgebied worden bij de vaststelling van de aanvullende Notitie Reikwijdte en Detailniveau betrokken. Na vaststelling van deze aanvullende notitie vormen de in 2011 vastgestelde Notitie Reikwijdte en Detailniveau en deze aanvullende Notitie Reikwijdte en Detailniveau de basis en het uitgangspunt voor het in het kader van het MER uitgevoerde milieuonderzoek.

U kunt uw inspraakreactie onder vermelding van Inspraakpunt Windpark N33 sturen naar Bureau Energieprojecten, postbus 248, 2250 AE Voorschoten. Zie voor de inspraaktermijn en de andere relevante informatie de openbare kennisgeving bij deze notitie. Meer informatie over het project kunt u vinden op: www.bureau-energieprojecten.nl.

2 LOCATIE VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN OPSTELLINGSVARIANTEN

2.1 Locatie

De locatie langs de rijksweg N33 in Groningen nabij Veendam en Menterwolde is al vanaf 2000 in het provinciaal omgevingsbeleid aangewezen als locatie voor een grootschalig windpark. Het meest relevante uitgangspunt in het beleid van de provincie Groningen is - naast concentratiebeleid - dat windenergie als een industriële activiteit wordt beschouwd die vooral te combineren is met andere industriële activiteiten. Daarom liggen de door de provincie Groningen aangewezen gebieden bij de industriegebieden van Delfzijl en Eemshaven en langs de rijksweg N33. Met dit beleid streeft de provincie tevens naar het zo veel mogelijk vrijhouden van overige grootschalige open gebieden binnen de provincie.

Het Rijk heeft aangegeven dat concentratie van windenergie op land wenselijk is en landschappelijk gezien voor de hand ligt in grootschalige cultuurlandschappen, bij industriecomplexen en haventerreinen, in grote meren, bij grootschalige waterstaatswerken en andere hoofdinfrastructuur. Concentratie vindt bij voorkeur plaats op locaties die relatief windrijk zijn en waar ruimte voor windturbines is. In de Structuurvisie Infrastructuur en ruimte (SVIR, 2012) heeft het Rijk aangegeven welke gebieden zij kansrijk acht voor grootschalige opstellingen. Deze gebieden zijn in de Structuurvisie Windenergie op Land (SWOL, maart 2014) verder uitgewerkt. Voor zowel de provinciale omgevingsplannen als het SWOL zijn ter onderbouwing planMER-en opgesteld.

Het plangebied voor Windpark N33 vindt zijn oorsprong in het plangebied voor windenergie nabij de rijksweg N33 bij Veendam / Menterwolde dat door de provincie Groningen in het POP en door het rijk in de SWOL is vastgelegd. Mede op basis van de zienswijzen, het advies van de Commissie voor de m.e.r. op de notitie Reikwijdte en Detailniveau, en het verzoek van de provincie Groningen aan het rijk, is besloten het te onderzoeken gebied in het MER uit te breiden.

De zienswijzen gaan veelal over de zorg voor de leefomgeving en het landschap. De Commissie voor de m.e.r. geeft in haar advies aan om uit dit oogpunt, ook gebieden te beschouwen buiten het POP-gebied (zie Figuur 1.1), aansluitend op de locatie Windpark N33. De Commissie heeft daarbij expliciet het gebied ten zuiden van de A7 dat nu aanvullend wordt beschouwd als suggestie genoemd. De provincie heeft het rijk verzocht om een extra gebied toe te voegen aan het in het MER te beschouwen plangebied. Het verzoek is ondersteund door een aangenomen motie van de Tweede Kamer en een besluit van de Minister van Economische Zaken (zie ook paragraaf 1.2.1). Dit heeft er toe geleid dat het onderzoeksgebied voor het MER ten opzichte van de SWOL en het POP is uitgebreid richting het oosten, er wordt dus ook gekeken naar de mogelijkheid van plaatsing van windturbines buiten het gebied zoals aangewezen in de SWOL en het POP (zie Figuur 1.1).

In paragraaf 2.3. wordt verder ingegaan op de thans voorziene opstellingsvarianten van voornoemd onderzoeksgebied.

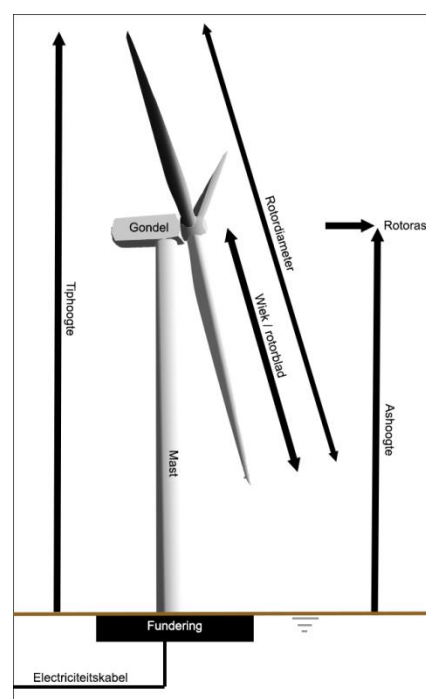
2.2 Voorgenomen activiteit

Het totaal geïnstalleerde vermogen van het windpark is afhankelijk van het te kiezen windturbine type en het aantal windturbines, als indicatie is een omvang van ongeveer 120 MW aangehouden. Naast windturbines bevat de voorgenomen activiteit ook de benodigde infrastructuur: opstelplaatsen, toevoerwegen, eventueel onderstations en kabels voor aansluiting op het hoogspanningsnet.

2.2.1 Windturbines

Windpark N33 bestaat in de in het MER te onderzoeken varianten uit 23 tot 35 windturbines (zie volgende paragraaf). Een windturbine zet de energie uit wind om in elektriciteit door de draaiing van de rotorbladen via een generator. De belangrijkste onderdelen van de windturbine zijn (zie onderstaand figuur):

- Het fundament: met het fundament is de windturbine verankerd aan de grond. Ook verlaat de kabel via dit fundament de windturbine. Deze kabel verbindt de windturbine met het transformatorstation;
- De mast, onderin de mast ligt de transformator die opgewekte elektriciteit naar het spanningsniveau van de kabel brengt, die de elektriciteit verder transporteert;
- De gondel waarin zich de generator (omzetten van de draaiing van de rotorbladen in elektriciteit) bevindt en waar de rotor aan bevestigd wordt;
- Drie rotorbladen.



De aansturing van de windturbine vindt automatisch plaats door computerbesturing. Het functioneren van de windturbine en de prestatie kan op afstand gevolgd en indien wenselijk bijgestuurd worden.

De windturbines voldoen aan de internationale norm NEN-61400. Op grond van deze norm bevat de windturbine diverse veiligheidssystemen om ervoor te zorgen dat bij falen van onderdelen of bij extreme weersomstandigheden de windturbine niet beschadigd. Onder andere bevat de windturbine een remsysteem dat ervoor zorgt dat de rotorbladen uit de wind worden gedraaid bij te hoge windsnelheden. Daarnaast is er een bliksembeveiliging die ervoor zorgt dat inslaande bliksem buiten kwetsbare delen van de windturbine naar de grond leidt. Ook kunnen de windturbines uitgerust worden met ijsdetectie (en eventueel preventie) en stilstandsvoorzieningen om ijsafval en slagschaduwinder te voorkomen.

Het controle systeem kan een windturbine automatisch stilzetten bij geconstateerde fouten of ongunstige windomstandigheden. De windturbine kan tevens handmatig gestopt worden met de aanwezige start/stop-schakelaar en de diverse aanwezige noodstop-schakelaars.

De meeste windturbines gaan in bedrijf bij windsnelheden van ongeveer 3-5 m/s (2 Beaufort) en gaan uit bedrijf bij windsnelheden tussen de 26- 34 m/s (10-12 Beaufort), de windsnelheid ter hoogte van de rotor is daarbij bepalend. Omdat deze omstandigheden niet afhankelijk zijn van dag of nacht zijn de windturbines in principe, bij voldoende wind, 24 uur per dag en 7 dagen per week in bedrijf (situatie zonder mitigerende maatregelen).

2.2.2 Civiel technische en elektrische infrastructuur

Naast de windturbines is voor een windpark infrastructuur nodig. Deze infrastructuur bestaat uit civieltechnische en elektrische werken. Civieltechnische werken zijn wegen, funderingen en (kraan)opstelplaatsen voor de constructie en het onderhoud van de windturbines. De elektrische werken bevatten de kabels voor zowel het transport van de elektriciteit en eventuele bouwwerken voor correcte aansluiting op het bestaande elektriciteitsnetwerk. Onder deze bekabeling vallen ook kabels (veelal glasvezel) voor aansluiting van de windturbines op het internet. Voor de inpassing in het elektriciteitsnetwerk zijn bij het aansluitpunt op het hoogspanningsnet een transformatorstation en eventueel onderstations benodigd. De elektrische kabels in het windpark en de transformator of onderstations binnen het windpark worden ook onderzocht in het MER.

Civiel technische infrastructuur

Windturbines bestaan uit meerdere onderdelen van grote afmetingen en worden gebouwd met behulp van grote hijskranen. Voor het transport van de onderdelen en de plaatsing van de hijskraan zijn opstelplaatsen en transportwegen bij elke windturbine nodig. Hiervoor zijn verschillende typen voertuigen nodig en ieder type voertuig stelt weer specifieke eisen met betrekking tot ruimte en ondergrond. De werken bestaan uit werken die tijdens de gehele looptijd van het project aanwezig zijn (hierna 'vaste werken') en tijdelijke werken die alleen tijdens de bouwfase aanwezig zijn.

Vaste werken

Naast de windturbines zijn er meerdere vaste werken benodigd voor het functioneren van een windpark:

- Opstelplaatsen voor de kraan ten behoeve van de opbouw van de windturbine en eventueel onderhoud en reparatie;
- Wegen voor transport naar de windturbines vanaf het openbare wegennet;
- De bij de windturbines behorende funderingen.

De opstelplaats blijft ook na de installatie van de windturbine gehandhaafd. Fabrikanten en/of verzekeraars garanderen dat de windturbine een minimaal aantal dagen per jaar technisch beschikbaar is en vergoeden eventuele gemiste elektriciteitsproductie. Voorwaarde is wel dat de windturbine te allen tijde bereikbaar is voor eventuele (nood-)reparaties. Hierdoor vallen de opstelplaatsen en transportwegen richting de windturbines onder de vaste infrastructurele werken.

Gedurende de bouw zijn er verkeersbewegingen van vrachtwagens voor het vervoer van onderdelen, cementvoertuigen en voertuigen benodigd voor de installatie van de kraan. Hiervoor zijn toegangswegen nodig. Daarnaast is er een opstelplaats nodig waar de kraan kan staan tijdens de bouw van de windturbine en die gebruikt wordt voor onderhoud als de turbine in gebruik is. Een onderdeel van de opstelplaats is de fundering van de windturbine. Hiervoor wordt een veelal ronde fundering onder de windturbine gecreëerd van beton en staal. Deze fundering wordt ondersteund met geheide palen.

Tijdelijke werken

Tijdens de constructiefase kunnen er tijdelijke aanpassingen aan het openbare wegennet rondom de projectlocatie nodig zijn. Deze aanpassingen kunnen nodig zijn voor het veilig uitvoeren van het transport van de benodigde windturbine- en kraanonderdelen. Hierbij valt te denken aan tijdelijke verhardingen rondom scherpe bochten om de benodigde draaicirkel mogelijk te maken.

Elektrische infrastructuur

De kabels tussen de windturbines onderling, tussen de windturbines en de transformatorstations en de transformatorstations vormen de elektrische infrastructuur nodig voor de werking van Windpark N33. Het tracé van de benodigde ondergrondse kabels is afhankelijk van de daadwerkelijke opstelling, maar zal zoveel mogelijk de bestaande infrastructuur volgen, waarbij een zo kort mogelijk tracé wordt nagestreefd en voldoende afstand wordt gehouden tot kwetsbare bestemmingen (woningen, scholen).

2.3 Opstellingsvarianten

Na uitbreiding van het onderzoeksgebied (zie paragraaf 2.1) is er voor de plaatsing van ongeveer 120 MW aan windenergie gekeken naar verschillende te onderzoeken opstellingsvarianten op basis van de kenmerken van het onderzoeksgebied en de benodigde ruimte voor en afstand tussen windturbines. Dit komt concreet neer op:

- De ligging van en afstand tot woonkernen en bebouwingslinten;
- Zo veel mogelijk aansluiten bij de infrastructuur van de rijksweg N33 en de industrie- en bedrijventerreinen bij Veendam;
- Afstand tot buisleidingen, hoogspanningsleidingen, wegen, spoorwegen en waterwegen;
- Een herkenbare opstellingsvorm (lijnen, clusters met zo veel mogelijk gelijke onderlinge afstanden);
- Mogelijkheden voor de plaatsing van windturbines in twee klassen (3-5 MW) en (5-8MW);
- Een onderlinge afstand tussen windturbines van 4 – 4,5 keer de rotordiameter.

Het voorgaande heeft geleid tot zes opstellingsvarianten waarnaar nader onderzoek wordt verricht.

De eerste vijf opstellingsvarianten zijn overigens gepresenteerd tijdens twee informatieavonden (in Muntendam, gemeente Menterwolde) op 23 april en in Veendam 25 april 2013) en zijn voorafgaand daaraan ook met de colleges van B&W van Menterwolde en Veendam gedeeld. In het MER worden alle zes opstellingsvarianten in een document op een eenduidige wijze met elkaar vergeleken.

Turbineklassen en referentieturbine

Er is nu nog niet bekend welk exacte type windturbines geplaatst gaan worden in Windpark N33. De initiatiefnemers bepalen dit te zijner tijd binnen de mogelijkheden van het nog vast te stellen Inpassingplan en de nog te verstrekken vergunningen op basis van de windsnelheid op de locatie, het beschikbare aanbod op het moment voor realisatie en de geschiktheid van een type windturbine voor de locatie.

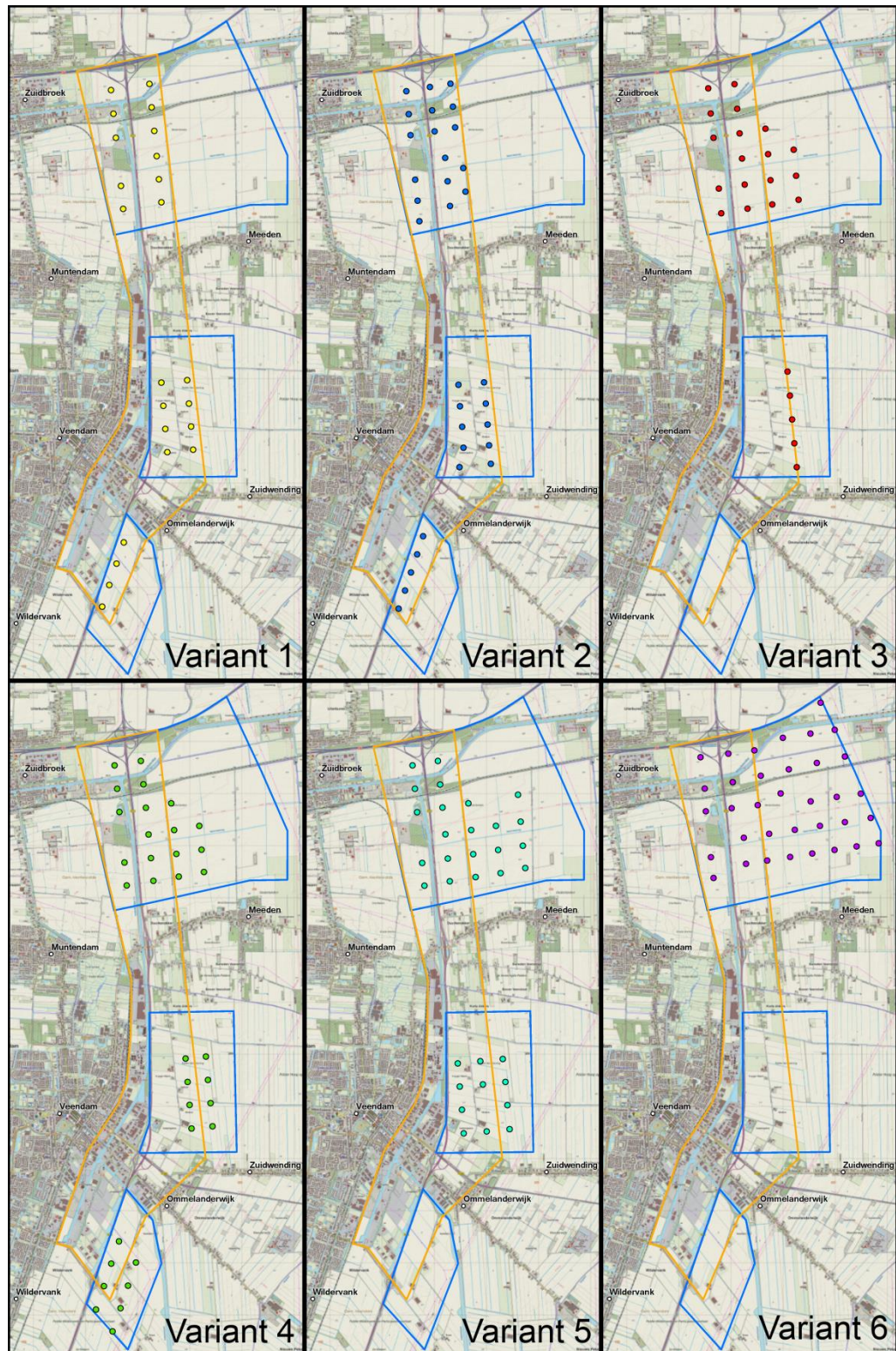
Om de effecten te kunnen onderzoeken van verschillende mogelijkheden in omvang van windturbines wordt in het MER gekeken naar verschillende twee turbineklassen. De effecten in een klasse worden bepaald aan de hand van een referentieturbine. Een referentieturbine is een bestaand type windturbine die qua omvang en mogelijke effecten representatief is voor de klasse. De twee te onderzoeken klassen zijn:

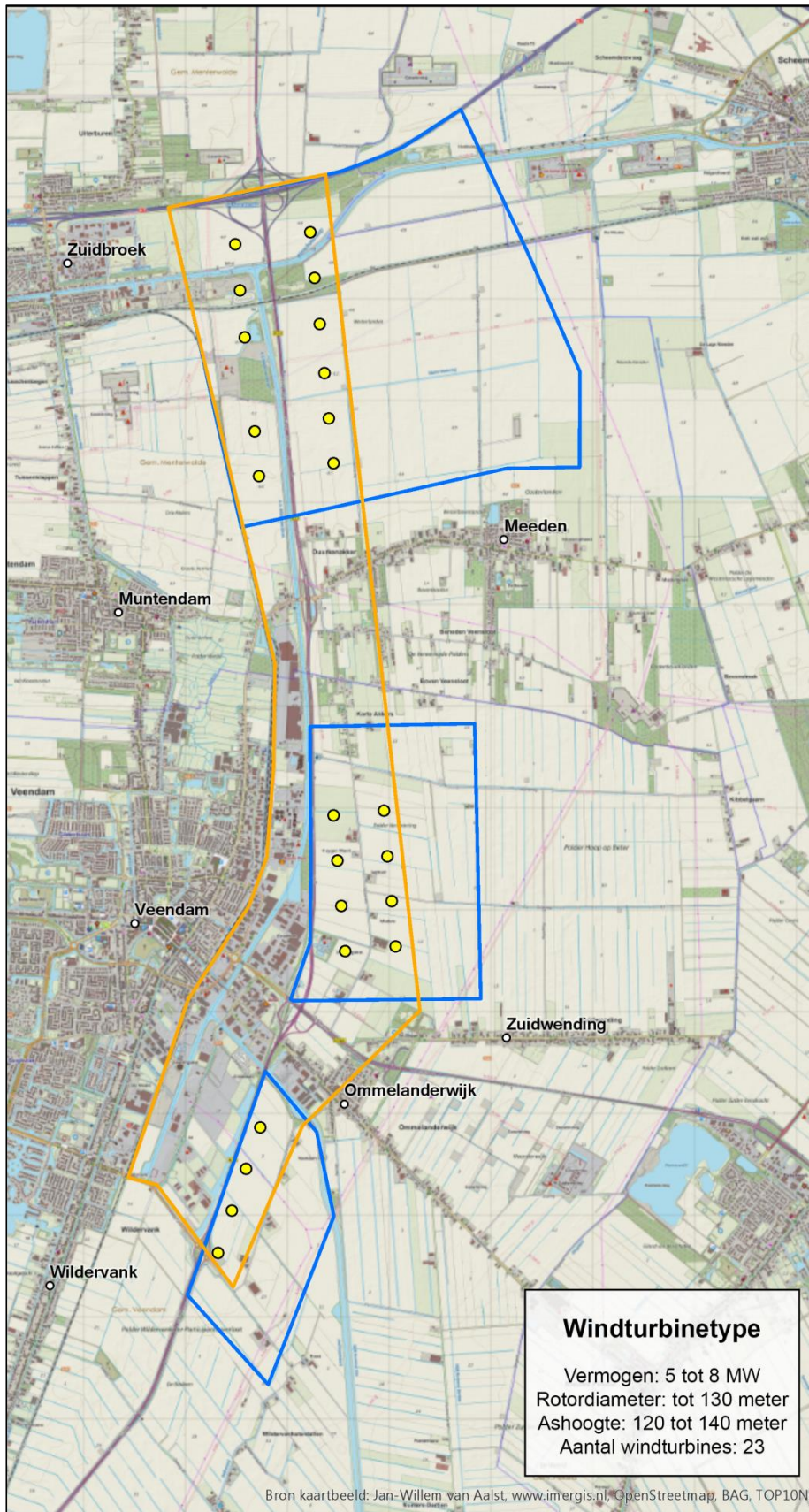
- Windturbines in een 3-5 MW klasse met een ashoogte van 100 tot 140 meter en een rotordiameter tot 120 meter;
- Windturbines in een 5-8 MW klasse met een ashoogte van 120 tot 140 meter en een rotordiameter tot 130 meter.

Zes opstellingsvarianten

In de onderstaande figuur staan zes opstellingsvarianten die worden onderzocht in het MER. Daaronder staat per variant beschreven in welke klasse ze vallen en in waar de windturbines liggen.

Figuur 2.1 Zes opstellingsvarianten MER Windpark N33 naast elkaar





**Windpark N33
Opstellingsvariant 1**

Deelgebied Noord
11 windturbines (55-88 MW)
Opstelling:
Twee evenwijdige rijen langs
beide zijden van de rijksweg
N33

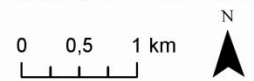
- Opstellingsvariant 1
- ▭ Windenergie gebied - POP
- ▭ Deelgebieden windturbines
- Woonkernen

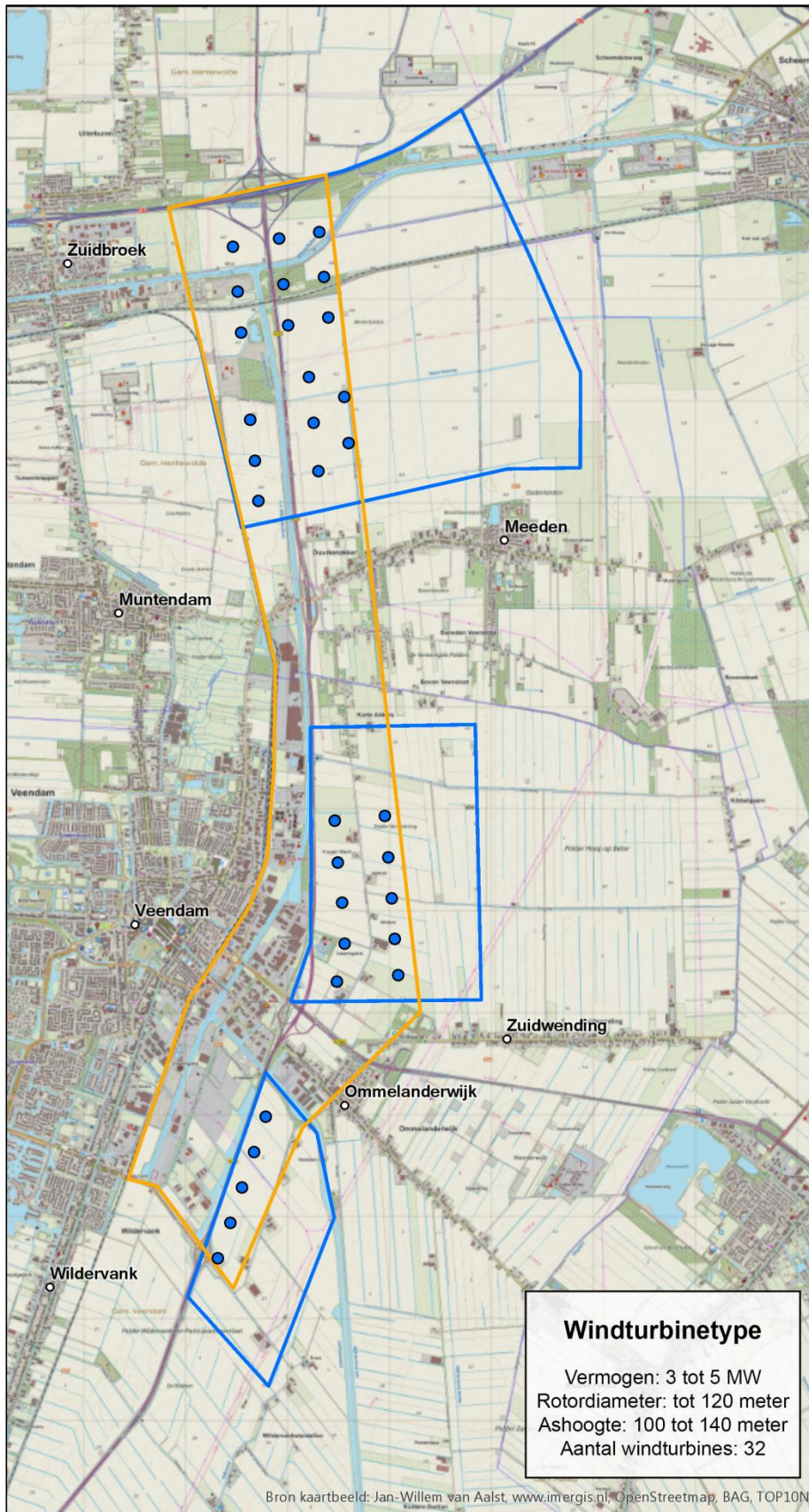
Deelgebied Midden
8 windturbines (40-64 MW)
Opstelling:
Twee rijen oostelijk van de
rijksweg N33

Deelgebied Zuid
4 windturbines (20-32 MW)
Opstelling:
Enkele rij oostelijk van de
rijksweg N33

Windturbinetype
Vermogen: 5 tot 8 MW
Rotordiameter: tot 130 meter
Ashoogte: 120 tot 140 meter
Aantal windturbines: 23

Versie: v02
Datum: 03-04-2015
Auteur: B. Vogelaar
Scale: 50.000
Center: 6°54'54"E 53°7'16"N





**Windpark N33
Opstellingsvariant 2**

Deelgebied Noord
17 windturbines (51-85 MW)

Opstelling:
Negen windturbines in een raster en acht windturbines in drie lijnen aan beide zijden van rijksweg N33

- Opstellingsvariant 2
- ▭ Windenergie gebied - POP
- ▭ Deelgebieden windturbines
- Woonkernen

Deelgebied Midden
10 windturbines (30-50 MW)

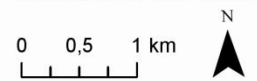
Opstelling:
Twee rijen oostelijk van de rijksweg N33 met een lichte kromming tussen de opstellingen

Deelgebied Zuid
5 windturbines (15-25 MW)

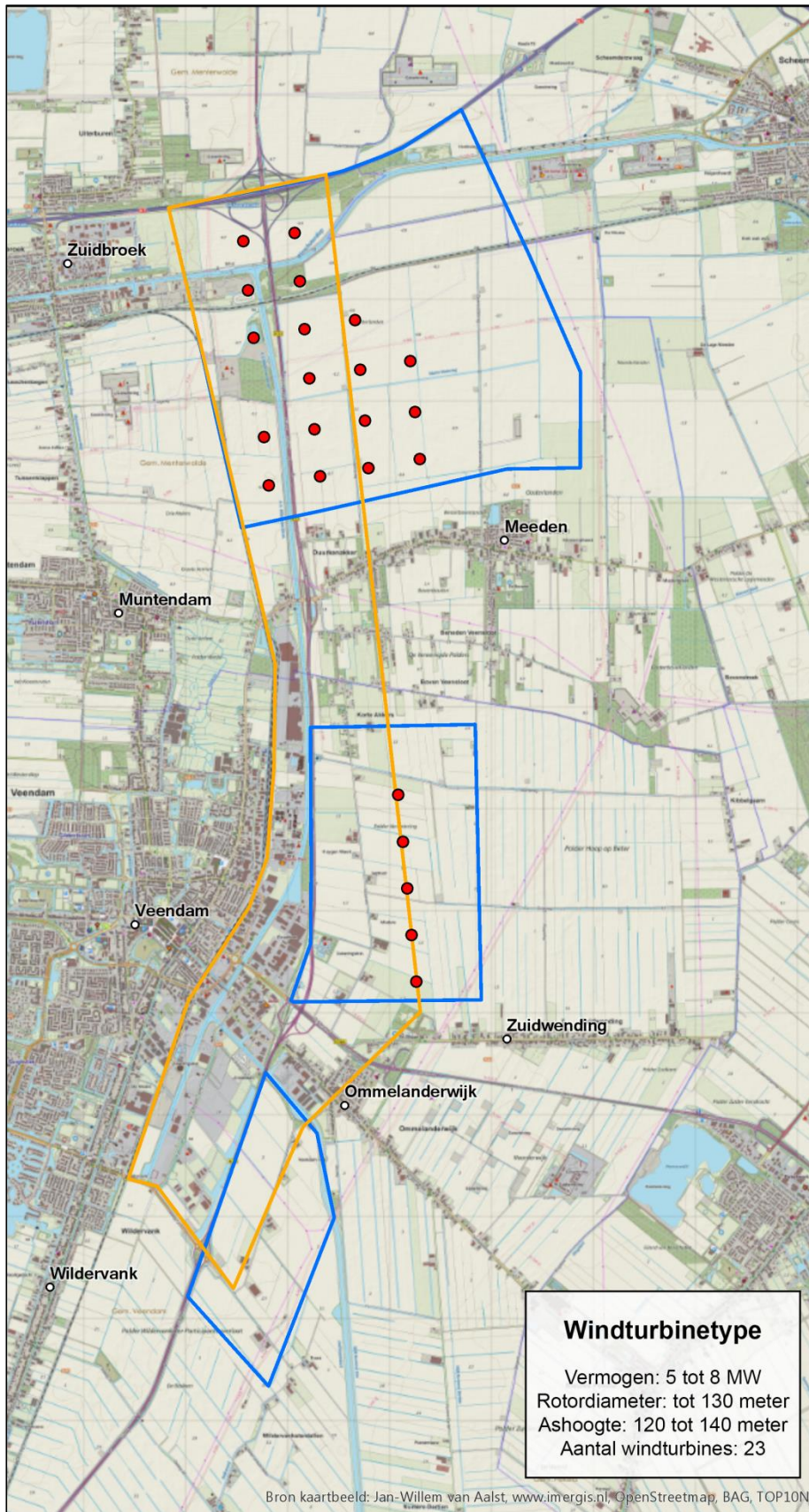
Opstelling:
Enkele rij oostelijk van de rijksweg N33

Windturbinetype
 Vermogen: 3 tot 5 MW
 Rotordiameter: tot 120 meter
 Ashoogte: 100 tot 140 meter
 Aantal windturbines: 32

Versie: v02
 Datum: 03-04-2015
 Auteur: B. Vogelaar
 Scale: 50.000
 Center: 6°54'54"E 53°7'16"N



Bron kaartbeeld: Jan-Willem van Aalst, www.imergis.nl, OpenStreetmap, BAG, TOP10NL



**Windpark N33
Opstellingsvariant 3**

Deelgebied Noord
18 windturbines (90-144 MW)

Opstelling:
Vier rijen windturbines in een raster aan beide zijden van de rijksweg N33.

- Opstellingsvariant 3
- ▭ Windenergie gebied - POP
- ▭ Deelgebieden windturbines
- Woonkernen

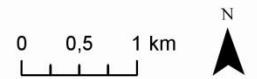
Deelgebied Midden
5 windturbines (25-40 MW)

Opstelling:
Enkele rij oostelijk van de rijksweg N33.

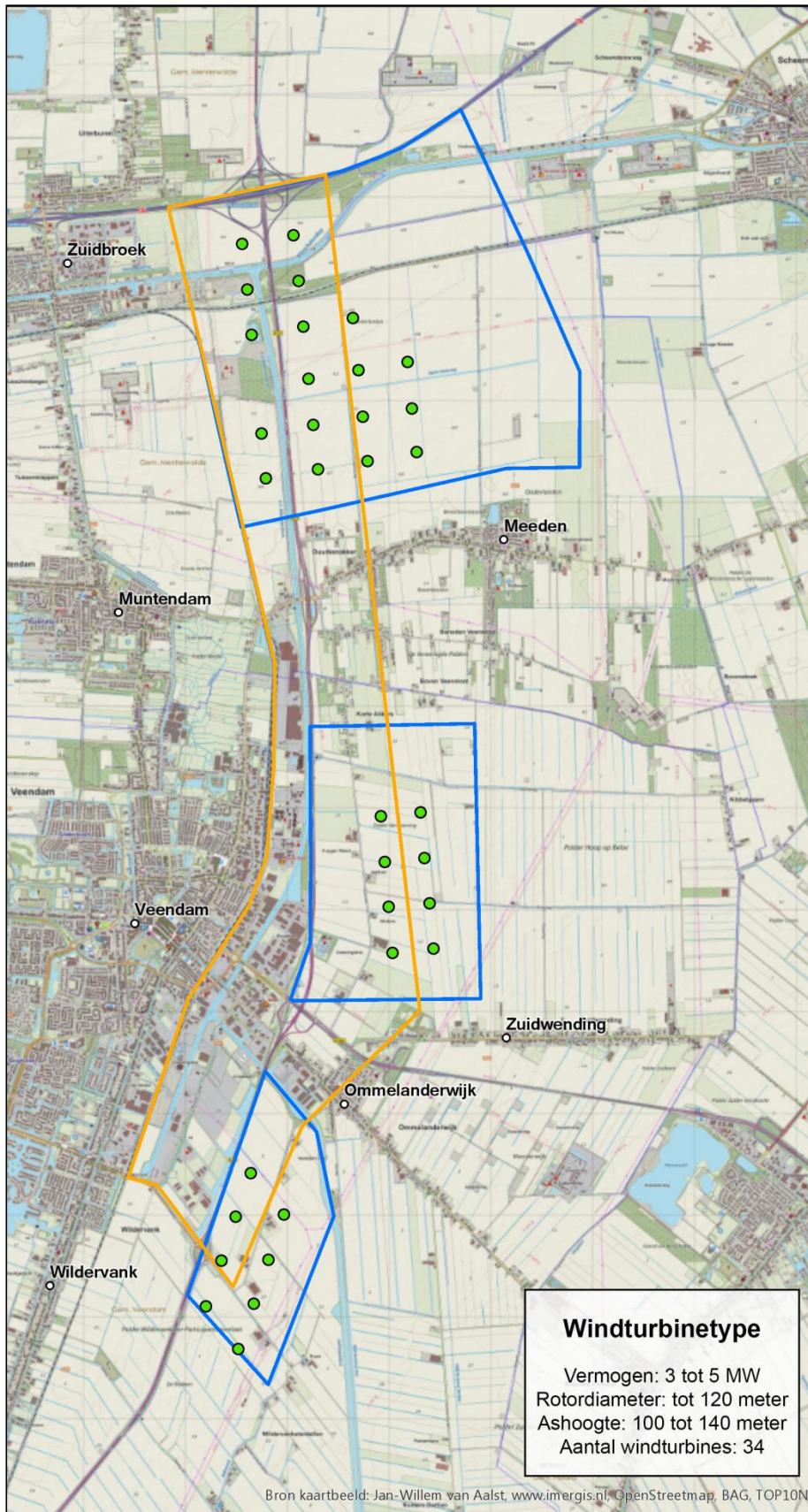
Deelgebied Zuid
Geen windturbines

Windturbinetype
 Vermogen: 5 tot 8 MW
 Rotordiameter: tot 130 meter
 Ashoogte: 120 tot 140 meter
 Aantal windturbines: 23

Versie: v02
 Datum: 03-04-2015
 Auteur: B. Vogelaar
 Scale: 50.000
 Center: 6°54'54"E 53°7'16"N



Bron kaartbeeld: Jan-Willem van Aalst, www.imergis.nl, OpenStreetmap, BAG, TOP10NL



**Windpark N33
Opstellingsvariant 4**

Deelgebied Noord
18 windturbines (54-90 MW)
Opstelling:
Vier rijen windturbines in een raster aan beide zijden van de rijksweg N33.

- Opstellingsvariant 4
- Windenergie gebied - POP
- Deelgebieden windturbines
- Woonkernen

Deelgebied Midden
8 windturbines (24-40 MW)
Opstelling:
Twee rijen oostelijk van de rijksweg N33.

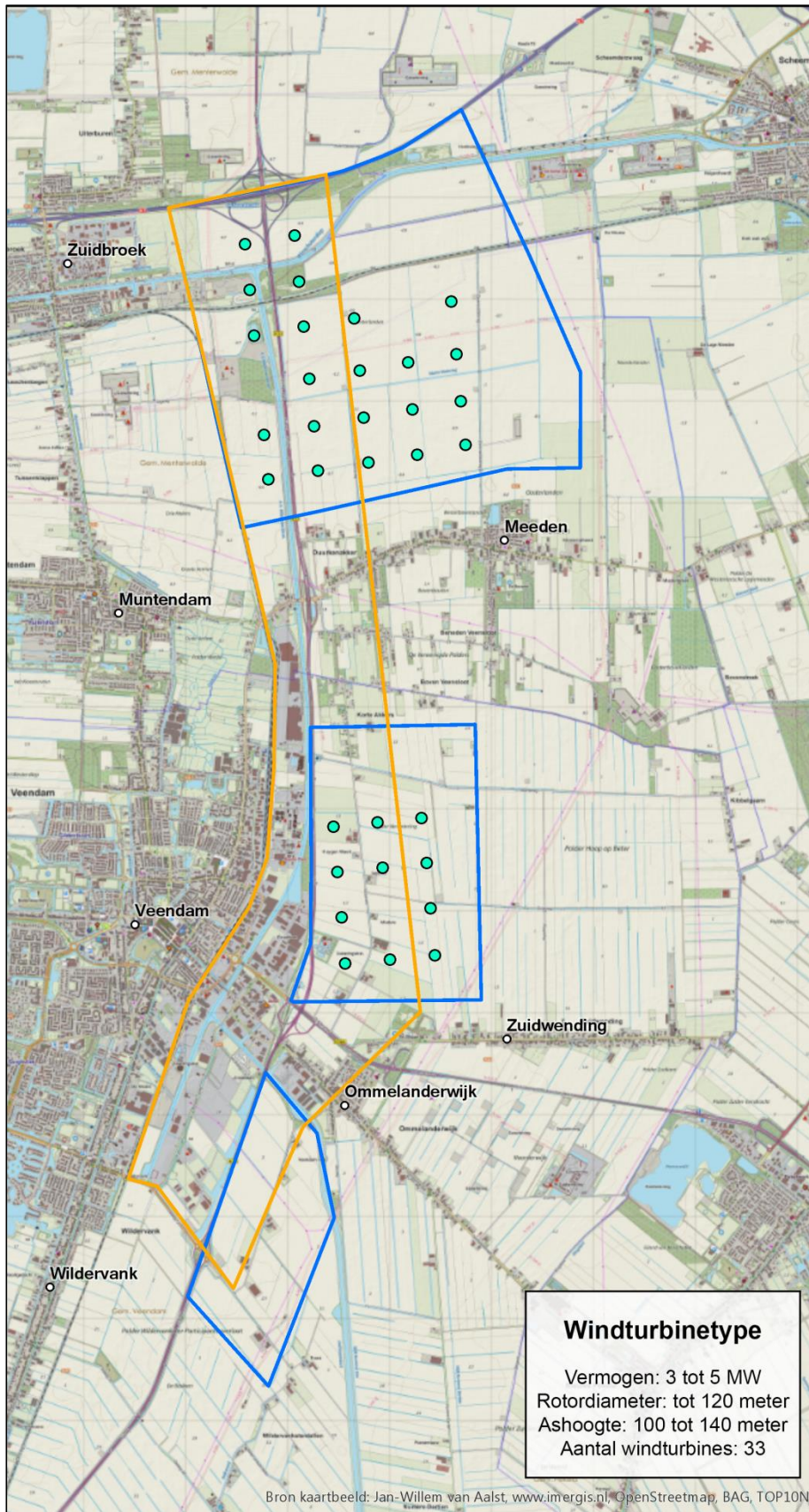
Deelgebied Zuid
8 windturbines (24-40 MW)
Opstelling: Twee rijen oostelijk van de rijksweg N33.

Windturbinetype
Vermogen: 3 tot 5 MW
Rotordiameter: tot 120 meter
Ashoogte: 100 tot 140 meter
Aantal windturbines: 34

Versie: v02
Datum: 03-04-2015
Auteur: B. Vogelaar
Scale: 50.000
Center: 6°54'54"E 53°7'16"N

0 0,5 1 km

Bron kaartbeeld: Jan-Willem van Aalst, www.imergis.nl, OpenStreetmap, BAG, TOP10NL



Windpark N33
Opstellingsvariant 5

Deelgebied Noord
22 windturbines (66-110 MW)

Opstelling:
Vijf rijen windturbines in een raster aan beide zijden van de rijksweg N33.

● Opstellingsvariant 5

▭ Windenergie gebied - POP

▭ Deelgebieden windturbines

○ Woonkernen

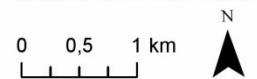
Deelgebied Midden
11 windturbines (33-55 MW)

Opstelling:
Drie rijen oostelijk van de rijksweg N33.

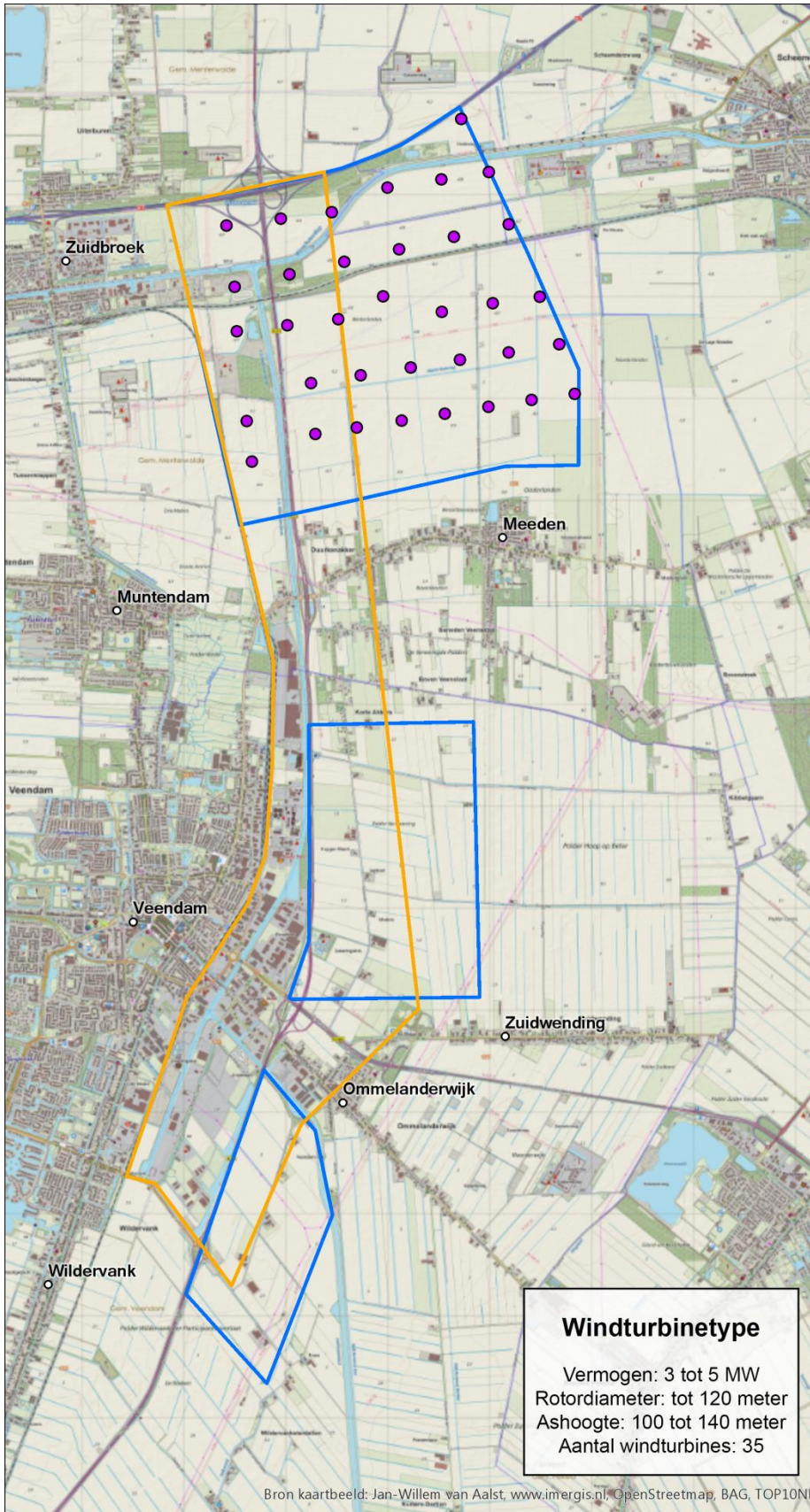
Deelgebied Zuid
Geen windturbines

Windturbinetype
Vermogen: 3 tot 5 MW
Rotordiameter: tot 120 meter
Ashoogte: 100 tot 140 meter
Aantal windturbines: 33

Versie: v02
Datum: 03-04-2015
Auteur: B. Vogelaar
Scale: 50.000
Center: 6°54'54"E 53°7'16"N



Bron kaartbeeld: Jan-Willem van Aalst, www.imergis.nl, OpenStreetmap, BAG, TOP10NL



**Windpark N33
Opstellingsvariant 6**

Deelgebied Noord
35 windturbines (105-175 MW)

Opstelling:
Een gevarieerde cluster opstelling van windturbines aan beide zijden van de rijksweg N33.

● Opstellingsvariant 6

▭ Windenergie gebied - POP

▭ Deelgebieden windturbines

○ Woonkernen

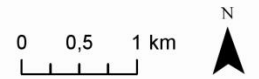
Deelgebied Midden
Geen windturbines

Deelgebied Zuid
Geen windturbines

Windturbintype

Vermogen: 3 tot 5 MW
Rotordiameter: tot 120 meter
Ashoogte: 100 tot 140 meter
Aantal windturbines: 35

Versie: v02
Datum: 03-04-2015
Auteur: B. Vogelaar
Scale: 50.000
Center: 6°54'54"E 53°7'16"N



Bron kaartbeeld: Jan-Willem van Aalst, www.imergis.nl, OpenStreetmap, BAG, TOP10NL

Voorkeursvariant

In het MER voor Windpark N33 worden de bovenstaande zes varianten onderzocht op milieueffecten (zie hoofdstuk 3 voor het beoordelingskader). Hierbij wordt ook gekeken naar mogelijkheden om de effecten op de leefomgeving te beperken, te bekijken of er mitigerende maatregelen, waaronder het tijdelijk stilzetten van windturbines, nodig zijn of optimalisaties voor bijvoorbeeld landschap mogelijk zijn. Op basis van dit MER-onderzoek, de technische mogelijkheden en maatschappelijke en economische overwegingen wordt een voorkeursvariant door het Rijk bepaald. Deze variant wordt vastgelegd in het Inpassingsplan en is de basis voor de verschillende vergunningaanvragen.

3 WERKWIJZE MILIEUBEOORDELING

3.1 Milieueffecten

Effecten op het milieu als gevolg van Windpark N33 zijn te verdelen in effecten tijdens de aanleg, de exploitatie (gebruik, onderhoud, reparaties) en verwijdering van het windpark. Het op te stellen MER staat in het teken van de beschrijving van deze effecten. De effecten ontstaan door het uitvoeren van de werkzaamheden, door het ruimtegebruik en in gebruik zijn van de windturbines.

Plan- en studiegebied

Het plangebied is het gebied waarbinnen de voorgenomen activiteit van Windpark N33 of een van de varianten kan worden gerealiseerd. Het is dus de locatie van windturbines en de daarbij horende infrastructuur. Het studiegebied is het gebied waarbinnen de milieugevolgen moeten worden bekeken. De omvang van het studiegebied kan per milieuaspect verschillen, maar is over het algemeen groter dan het plangebied. In het MER wordt per milieuaspect aangegeven wat het studiegebied is.

Referentiesituatie

De beoordeling van de effecten van de verschillende varianten vindt plaats ten opzichte van een referentiesituatie. Deze bestaat uit de huidige situatie en de nu voorziene autonome ontwikkelingen. Hierbij bestaat de referentiesituatie uit een toekomst waarin Windpark N33 niet wordt gerealiseerd. Autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die plaatsvinden tot 2020 en waarover al een besluit is genomen.

3.2 Beoordelingskader

In het MER wordt op basis van regelgeving en beleid een beoordelingskader ontwikkeld waarmee de effecten van de varianten beoordeeld worden. De effecten worden per milieuaspect beschreven aan de hand van beoordelingscriteria. In tabel 3.1 is per milieuaspect aangegeven welke criteria worden gebruikt en de wijze waarop de effecten worden beschreven en beoordeeld (kwantitatief en/of kwalitatief). Dit beoordelingskader kan door voortschrijdend inzicht nog aangepast worden.

Het hier voorgestelde beoordelingskader is in lijn met het kader zoals dat is opgenomen in de vastgestelde oorspronkelijke Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Alle zes de varianten worden volgens dit beoordelingskader, op basis van dezelfde uitgangspunten onderzocht, zodat er een goede en eenduidige vergelijking mogelijk is. Dit is essentieel voor de besluitvorming waarvoor het MER een belangrijke onderbouwende factor is.

Tabel 3.1 Beoordelingsaspecten en –criteria MER Windpark N33

Aspecten	Beoordelingscriteria	Effectbeoordeling
Geluid	Geluidssituatie woningen van derden wettelijke geluidnorm L_{den} 47	Kwantitatief en kwalitatief
	Mate van hinder tussen L_{den} 42 dB en L_{den} 47 dB	
	Mate van hinder tussen L_{den} 37 dB en L_{den} 42 dB	
	Cumulatie van geluid op de omgeving t.g.v. industrie, rail- en wegverkeer en de windturbines	
	Laag frequent geluid	
Slagschaduw	Aantal woningen van derden boven 6 uur slagschaduw per jaar	Kwantitatief
	Mate van hinder onder de 6 uur slagschaduw per jaar	
Flora en fauna	Effect op beschermde gebieden (o.a. Natura 2000, EHS en provinciaal beschermde gebieden, bijv. weidevogelgebieden)	Kwalitatief en kwantitatief
	Effect op beschermde soorten (vogels en vleermuizen, overige fauna en flora)	
Cultuurhistorie en archeologie	Effect op archeologische waarden	Kwalitatief
	Effect op historische bouwkunde en geografie	
Landschap	Effect op bestaande landschappelijke en cultuurhistorische waarden	Kwalitatief
	Herkenbaarheid van de opstelling	Kwalitatief
	Mogelijkheid tot samenhang met andere windparken	
	Effect op de visuele rust	
	Effect op bestaande landschappelijke en cultuurhistorische waarden	
Water en bodem	Effect op grondwater (kwaliteit)	Kwalitatief
	Effect op oppervlaktewater (aanwezigheid, kwaliteit)	
	Effect op hemelwaterafvoer	
	Overstromingsgevoeligheid	
	Effect op bodemkwaliteit	
Veiligheid	Bebouwing	Kwantitatief (aantal objecten binnen de toetsafstanden voor veiligheid)
	Wegen, waterwegen en spoorwegen	
	Industrie	
	Onder- en bovengrondse buisleidingen	
	Hoogspanningslijnen	
	Dijklichamen en waterkeringen	
	Vliegverkeer en radar	
Ruimtegebruik	Effect op functies recreatie, landbouw en bedrijventerreinen	Kwalitatief
	Effect op straalpaden	
Duurzame energie-opbrengst en vermeden emissies	Energieopbrengst	Kwantitatief, resp. in MWh en Kton/jaar
	Efficiëntie windpark	
	CO ₂ -emissiereductie	
	SO ₂ - en NO _x -emissiereductie	

De effectbeoordeling is kwalitatief en kwantitatief: waar mogelijk en zinvol wordt het met cijfers onderbouwd. Indien het niet mogelijk of zinvol is om de effecten te kwantificeren, is de beschrijving kwalitatief. De effecten worden per milieuaspect beoordeeld aan de hand van de criteria in tabel 3.1. Soms is dit een harde parameterwaarde die wettelijk is aangewezen als een norm (getal), bijvoorbeeld de voorkeursgrenswaarde voor geluidhinder. Soms zijn parameters geen hard getal of norm, en zijn deze herleid uit het voorgenomen beleid. Voor sommige aspecten is naast de wettelijke norm, ook naar effecten onder de norm gekeken, voorbeelden hiervan zijn geluid en slagschaduw.

Naast blijvende effecten wordt ook aandacht besteed aan effecten tijdens de aanlegfase. Ook is, waar van toepassing, aangegeven of cumulatie kan optreden.

Het aspect gezondheid is niet als apart thema opgenomen.¹¹ De effecten op mensen komen aan bod door onderzoek te doen naar geluid, slagschaduw en beneden en boven de gestelde norm en naar landschap.

In het MER wordt niet gekeken naar de invloed op aardbevingen. Windturbines hebben geen effect op mogelijke aardbevingen in het gebied. Aardbevingen worden veroorzaakt door verplaatsingen in het grondmassief op grote diepte. De trillingen ten gevolge van de windturbines zijn zeer lokaal tot ca. 25 meter vanaf de fundering van de windturbine. Bij het ontwerp van de fundatie rekening gehouden zal worden met de mogelijkheid van een aardbeving. In de fase van de uitvoeringsbesluiten wordt met funderingsonderzoek aangetoond welke fundering geschikt is zodat de windturbines bestendig zijn voor mogelijke aardbevingen.

Schaal voor effectbeoordeling

Om de effecten van de opstellingsvarianten per aspect te kunnen vergelijken, worden deze op basis van een + / - schaal beoordeeld ten opzichte van de referentievariant. Hiervoor wordt de beoordelingsschaal gebruikt, zoals weergegeven in tabel 3.2. De beoordeling wordt gemotiveerd en met tekst onderbouwd.

Tabel 3.2 Beoordelingsschaal MER Windpark N33

Score	Oordeel ten opzichte van de referentiesituatie
--	Het windpark heeft een negatief effect
-	Het windpark heeft een klein negatief effect
0	Het windpark heeft geen effect
+	Het windpark heeft een licht positief effect
++	Het windpark heeft een positief effect

Deze schaal en de betekenis kunnen per aspect verschillen, zo zijn er aspecten waar geen plus (+ / ++) is.

¹¹ De beschikbare resultaten laten geen definitieve conclusies toe waar het gaat om de gevolgen van windturbinegeluid op slaap. Ook voor andere directe gezondheidseffecten op de gezondheid is geen bewijs. Dit blijkt uit literatuuronderzoek van het RIVM. Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden. GGD informatieblad medische milieukunde, update 2013. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) RIVM rapport 2000000001/2013

3.3 Leemten in kennis en evaluatie

In het MER wordt onderzocht welke kennisleemten bestaan en wat hun betekenis voor de besluitvorming is. Voor kennisleemten die van belangrijke betekenis zijn, wordt een monitoring programma opgesteld waarmee kan worden bepaald of de gemeten effecten overeenkomen met de voorspelde effecten en of andere of aanvullende maatregelen nodig zijn om de effecten te beperken. Deze gegevens kunnen tevens worden gebruikt voor de evaluatie van de besluitvorming tijdens of na afloop van de activiteiten van Windpark N33.

4 TOELICHTING PROCEDURES

4.1 RCR, Inpassingplan en uitvoeringsbesluiten

Rijkscoördinatieregeling

De Elektriciteitswet 1998 geeft aan dat het project Windpark N33 gezien de beoogde omvang (meer dan 100 MW aan opgesteld vermogen) binnen de rijkscoördinatieregeling (RCR) valt. De rijkscoördinatieregeling staat in de Wet ruimtelijke ordening (Wro).¹² De regeling houdt in dat de besluiten die voor het project nodig zijn, in één procedure voorbereid worden onder coördinatie van de Minister van Economische Zaken (EZ). Windpark N33 is in 2010 aangemeld als RCR-project.¹³ De Minister van EZ heeft de rijkscoördinatieregeling van toepassing verklaard op de procedure voor de realisatie van Windpark N33.

Inpassingsplan

Het ruimtelijk besluit dat via de rijkscoördinatieregeling tot stand komt, wordt het Inpassingsplan genoemd. Een Inpassingplan maakt deel uit van bestemmingsplan, tenzij het Inpassingplan zelf een andere regeling geeft. Zie artikel 3.28, lid 3, Wro. Het Inpassingplan gaat in dit geval over het windpark en de benodigde infrastructuur. In het Inpassingplan worden de windturbinelocaties, het tracé van de infrastructuur en de randvoorwaarden voor de ruimtelijk relevante aspecten van het ontwerp, de exploitatie en aanleg van Windpark N33 vastgelegd. Het Inpassingplan bestaat onder andere uit:

- Een kaart ('verbeelding') met daarop de locatie van het windpark, de windturbines en infrastructuur.
- Planregels waarin randvoorwaarden voor de ruimtelijk relevante aspecten van ontwerp, de aanleg en exploitatie van Windpark N33 staan.
- Een toelichting waarin onder andere ingegaan wordt op de mogelijke gevolgen van het project voor de omgeving (milieu, natuur, landschap, archeologie en ander gebiedsgebruik).

Het Inpassingplan wordt vastgesteld door de Ministers van EZ en IenM en heeft een vergelijkbare gedetailleerdheid en (ruimtelijke) doorwerking op uitvoeringsbesluiten als een bestemmingsplan. Het wordt net als een bestemmingsplan getoetst aan de beginselen van een goede ruimtelijke ordening, die onder andere wil zeggen dat alle ruimtelijk relevante belangen worden afgewogen.

Uitvoeringsbesluiten

Voor de aanleg en exploitatie van Windpark N33 is behalve het Inpassingplan ook een aantal uitvoeringsvergunningen van rijk, provincie, waterschap en gemeenten nodig. Het gaat daarbij vooral om vergunningen en ontheffingen op grond van de Waterwet, de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. De Minister van EZ coördineert deze besluiten op grond van de RCR.

¹² In artikel 9b, eerste lid van de Elektriciteitswet 1998, is bepaald dat "de procedure, bedoeld in artikel 3.35, eerste lid, aanhef en onderdeel c, van de Wet ruimtelijke ordening" van toepassing is op windenergieprojecten met een vermogen van tenminste 100 MW.

¹³ Per brief van 8 november 2010 heeft de minister van EZ bevestigd dat de RCR van toepassing is.

De initiatiefnemer vraagt de benodigde vergunningen en ontheffingen aan bij de overheden die voor deze uitvoeringsbesluiten bevoegd zijn. De Minister van EZ voert de regie; zij ziet toe op de inhoudelijke en procedurele afstemming van de uitvoeringsbesluiten en het Inpassingplan, stelt termijnen vast waarbinnen de betrokken overheden de (ontwerp) uitvoeringsbesluiten gereed moeten hebben en zorgt voor gelijktijdige publicatie van zowel het Inpassingplan als de uitvoeringsbesluiten.

Rekening houdend met op de ontwerpbesluiten verkregen zienswijzen worden de besluiten – al dan niet aangepast – vastgesteld. Tegen die besluiten kan beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

De Minister van EZ kan zelf een uitvoeringsbesluit nemen, samen met de minister(s) die het aangaat, als het bevoegde bestuursorgaan niet tijdig beslist, of een beslissing neemt die in strijd is met het Inpassingplan.

4.2 M.e.r.-procedure

In paragraaf 1.3.2 is de m.e.r.-procedure kort toegelicht. In deze paragraaf zijn de verschillende stappen verder toegelicht

1. Mededeling voornemen initiatiefnemer aan bevoegd gezag over voornemen
2. Publiceren van de concept notitie Reikwijdte en Detailniveau (kennisgeving)
3. Raadpleging, mogelijkheid van inspraak daarop en vragen advies Commissie m.e.r.
4. Vaststelling reikwijdte en detailniveau MER
5. Onderzoek en opstellen van het MER en het ontwerp Inpassingplan en ontwerp beschikkingen
6. Publicatie van het ontwerp Inpassingplan en de ontwerp beschikkingen met het MER
7. Inwinnen van adviezen (o.a. Commissie m.e.r.) en zienswijzen daarover
8. Besluit vaststellen Inpassingplan en beschikkingen en de publicatie daarvan
9. Mogelijkheid van beroep tegen het Inpassingplan en de vergunningen
10. Monitoring en evaluatie van de milieueffecten

Mededeling initiatiefnemer aan bevoegd gezag over voornemen

De eerste stap is dat de initiatiefnemer (destijds het samenwerkingsverband Windpark N33)¹⁴ aan het bevoegd gezag (de Ministers van EZ en IenM) verzocht heeft een Inpassingsplan op te stellen voor het initiatief om in de gemeenten Veendam en Menterwolde een grootschalig windpark te realiseren en de rijkscoördinatieregeling toe te passen.

Openbare kennisgeving

Het bevoegde gezag (de Ministers van EZ en IenM), heeft hiervan een openbare kennisgeving gedaan van dit voornemen in de Staatscourant van 13 oktober 2011 (nr. 2011/18303). Voor deze nieuwe Notitie Reikwijdte en Detailniveau zal dit weer gebeuren.

Raadpleging adviseurs en betrokken bestuursorganen over reikwijdte en detailniveau

Het bevoegd gezag raadpleegt de wettelijke adviseurs en de overheidsorganen, zoals gemeenten en provincie die bij de voorbereiding van het plan moeten worden betrokken, over

¹⁴ De initiatiefnemer is nu het samenwerkingsverband N33 en RWE.

de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Het raadplegen van de Commissie voor de m.e.r. is in deze fase niet verplicht en is bij publicatie van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau in 2011 vrijwillig gedaan. Het advies van de Commissie op de eerste Notitie Reikwijdte en Detailniveau is verschenen op 22 december 2011.¹⁵ Voor deze nieuwe notitie wordt geen advies van de Commissie gevraagd.

Indienen zienswijzen

De eerste concept Notitie reikwijdte en detail(niveau) is tevens ter inzage gelegd en er konden zienswijzen worden ingediend. Dit was voor deze m.e.r. van 14 oktober tot en met 24 november 2011. Deze nieuwe notitie zal weer ter inzage worden gelegd en de zienswijzen gericht op de uitbreiding van het zoekgebied worden weer betrokken in de vaststelling van de notitie.

U kunt uw inspraakreactie onder vermelding van Inspraakpunt Windpark N33 sturen naar postbus 248, 2250 AE Voorschoten. Zie voor de inspraaktermijn en de andere relevante informatie de openbare kennisgeving bij deze notitie. Meer informatie over het project kunt u vinden op: www.bureau-energieprojecten.nl

Vaststellen reikwijdte en detailniveau van het MER

Het bevoegd gezag heeft op 3 juni 2012 de definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau vastgesteld, waarbij de zienswijzen en opmerkingen vanuit de geraadpleegde bestuursorganen en het advies van de Commissie voor de m.e.r. zijn meegenomen.¹⁶ In een nota van beantwoording is aangegeven welke zienswijzen en opmerkingen op welke wijze zijn verwerkt in de oorspronkelijke definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau.

Bij het vaststellen van onderhavige notitie zal het bevoegd gezag geen wijzigingen aanbrengen in de eerder vastgestelde Notitie Reikwijdte en Detailniveau. De relevante zienswijzen op de onderhavige notitie worden betrokken bij het vaststellen daarvan en tevens zal hiervoor een nota van beantwoording worden opgesteld. Omdat de richtlijnen van de Commissie nog steeds van toepassing zijn, wordt er geen nieuw advies gevraagd.

Opstellen MER

Op basis van de definitieve n Notitie Reikwijdte en Detailniveau uit 2012 en de nieuwe definitieve notitie wordt een gecombineerde plan- en projectMER opgesteld. In het MER worden de milieueffecten van het windpark onderzocht.

Ter inzage leggen MER en raadpleging Commissie voor de m.e.r.

Het MER wordt gelijktijdig ter inzage gelegd (openbaar gemaakt) met het ontwerp-Inpassingplan en de ontwerpbeslissingen voor de benodigde uitvoeringsbesluiten (vergunningen en ontheffingen). Tevens wordt het voor een toetsingsadvies aan de Commissie voor de m.e.r. verzonden.

Zienswijzen indienen

Iedereen kan zienswijzen indienen op het MER, het ontwerp-Inpassingplan en de ontwerpbeslissingen voor de uitvoeringsbesluiten. De termijn is daarvoor zes weken vanaf het moment dat de stukken ter inzage worden gelegd.

¹⁵ Zie <http://www.commissiemer.nl/advisering/afgerondeadviezen/2589>.

¹⁶ Zie http://www.agentschapnl.nl/sites/default/files/sn_bijlagen/bep/80-Windparken/Windpark-N33/1_Voornemen/Definitieve%20vaststelling%20Windpark-N33%20v2.pdf.

Advies Commissie voor de m.e.r.

De Commissie voor de m.e.r. geeft een toetsingsadvies over de inhoud van het MER (verplicht in deze fase) waarbij zij de Notitie Reikwijdte en detailniveau en, indien verzocht door het bevoegd gezag, de ingekomen zienswijzen betreft. Eventueel geven de zienswijzen en het advies van de Commissie aanleiding voor een aanvulling op het MER.

Vaststellen Inpassingplan inclusief motivering

Het bevoegd gezag stelt het Inpassingplan vast en verleent de vergunningen. Daarbij geeft het bevoegd gezag aan hoe rekening is gehouden met de in het MER beschreven varianten en de milieugevolgen, de zienswijzen en het advies van de Commissie voor de m.e.r. Ook wordt aangegeven of en hoe monitoring van milieueffecten plaatsvindt.

Bekendmaken Inpassingplan en besluiten

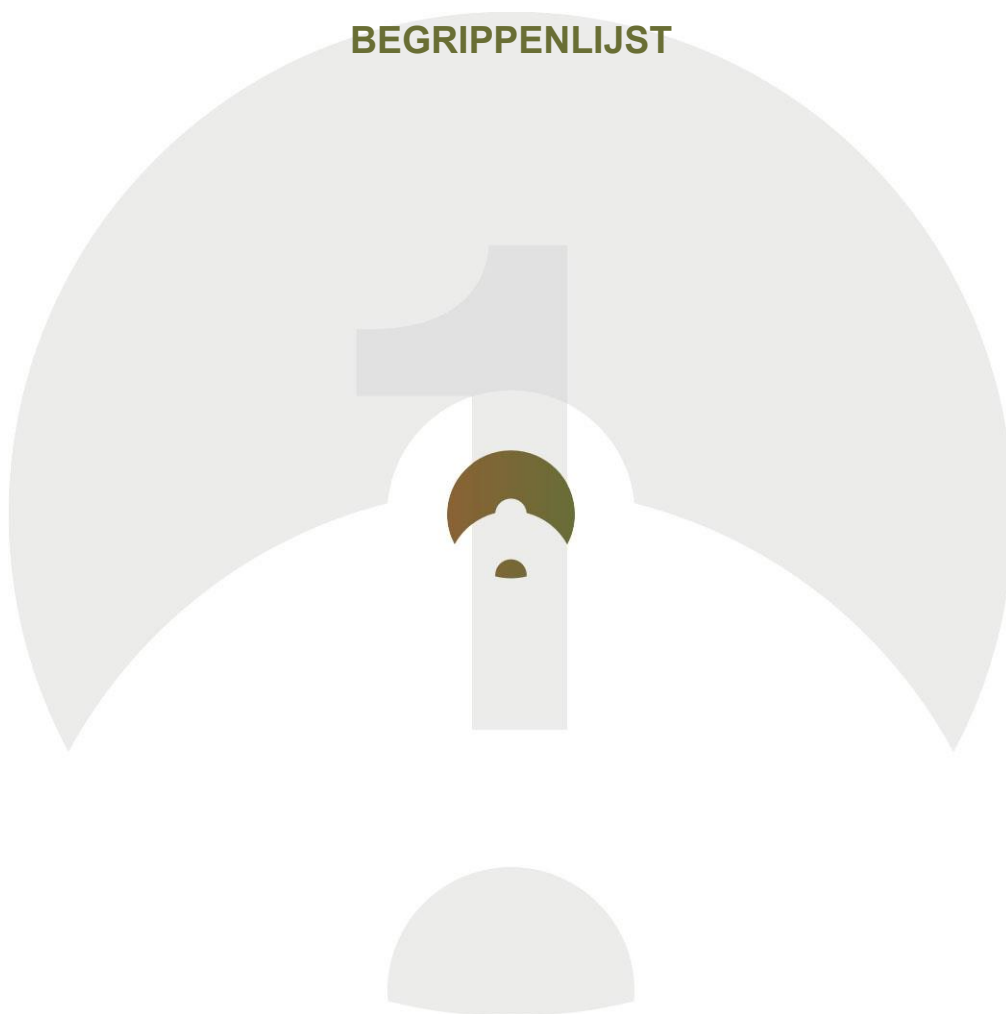
Het definitieve Inpassingplan en de definitieve besluiten over de vergunningen worden bekendgemaakt. Hiertegen kan een ieder (behalve overheden), die een zienswijze heeft ingediend over het ontwerp-Inpassingplan en/of de ontwerpbesluiten, beroep instellen bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Evaluatie en monitoring

Het bevoegd gezag evalueert de werkelijk optredende milieugevolgen en neemt zo nodig maatregelen om de gevolgen voor het milieu te beperken.

BIJLAGE 1

BEGRIPPENLIJST



BEGRIPPENLIJST

Autonome ontwikkeling

Veranderingen, die zich in het milieu zullen voltrekken als noch de voorgenomen activiteit, noch een van de varianten worden gerealiseerd. Zie ook 'referentiesituatie'.

Bevoegd gezag

In het kader van de Wet milieubeheer, de Wet op de ruimtelijke ordening, de Waterwet, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, Natuurbeschermingswet: één of meer overheidsinstanties die bevoegd zijn om over de activiteit van de initiatiefnemer het besluit te nemen waarvoor het milieueffectrapport wordt opgesteld.

Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie voor de m.e.r.)

Commissie van onafhankelijke deskundigen die het bevoegd gezag adviseert over de gewenste inhoud van het milieueffectrapport en in een latere fase in het toetsingsadvies over de kwaliteit van het milieueffectrapport.

Compensatie

Wanneer bij een project schadelijke effecten op beschermde natuurwaarden niet kunnen worden voorkomen of beperkt (door mitigerende maatregelen), moet beschadigde natuur gecompenseerd worden.

Initiatiefnemer

Degene die een m.e.r.-plichtige activiteit wil ondernemen, in dit geval Windpark N33.

Mitigatie

Het verminderen van nadelige effecten (op het milieu) door het treffen van bepaalde maatregelen.

Milieueffectrapportage (m.e.r.)

De procedure van milieueffectrapportage; een hulpmiddel bij de besluitvorming, dat bestaat uit het maken, beoordelen en gebruiken van een milieueffectrapport en het evalueren achteraf van de gevolgen voor het milieu van de uitvoering van de activiteit waarvoor een milieueffectrapport is opgesteld.

MER

Milieueffectrapport. Een openbaar document waarin van een voorgenomen activiteit van redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven of varianten de te verwachten gevolgen voor het milieu in hun onderlinge samenhang op systematische en zo objectief mogelijke wijze worden beschreven.

MW

Megawatt = 1.000 kilowatt (kW). kW is een eenheid van elektrisch vermogen. MWh
Megawattuur = 1.000 kilowattuur (kWh). kWh is een eenheid van energie.

Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)

Dit staat voor 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau'. Deze notitie wordt vastgesteld op basis van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (voorheen 'startnotitie' genoemd) en de daarop

ontvangen zienswijzen, reacties en adviezen. Inhoudelijk geeft de notitie reikwijdte en detailniveau aan wat (reikwijdte) en met welke diepgang (detailniveau) onderzocht en beschreven dient te worden in het milieueffectrapport (het MER).

Plangebied

Het gebied waarbinnen de voorgenomen activiteit, of een van de varianten, kan worden gerealiseerd. In het IP beslaat het plangebied een beperkter gebied dan in het MER. Vergelijk: studiegebied.

Referentiesituatie

Hierbij wordt uitgegaan van de bestaande situatie en de autonome ontwikkeling. Dit dient als referentiekader voor de effectbeschrijving van de andere varianten.

Rijkscoördinatieregeling

De procedure als bedoeld in paragraaf 3.6.3. van de Wet ruimtelijke ordening. Hieruit volgt dat bij dit initiatief een (rijks)inpassingsplan moet worden vastgesteld en dat de voorbereiding en bekendmaking daarvan wordt gecoördineerd door het rijk.

Inpassingsplan(IP)

De planologische inpassing van een initiatief (in dit geval Windpark N33) waarbij het Rijk bevoegd gezag is.

Studiegebied

Het gebied waarbinnen de milieugevolgen dienen te worden beschouwd. De omvang van het studiegebied kan per milieuaspect verschillen. Vergelijk: plangebied.

Variant / alternatief

Een andere manier dan de voorgenomen activiteit om (in aanvaardbare mate) tegemoet te komen aan de doelstelling(en). De Wet milieubeheer schrijft voor, dat in een MER alleen varianten of alternatieven moeten worden beschouwd, die redelijkerwijs in de besluitvorming een rol kunnen spelen.

Wettelijke adviseurs en betrokken bestuursorganen

Adviseurs die geraadpleegd worden door het bevoegd gezag om een advies te krijgen over het plan en het MER. Veelal gaat het hierbij om de Regionale Inspectie van het ministerie van IenM, de lokale afdeling van het ministerie van EZ, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het hoogheemraadschap of waterschap en eventueel (buur)gemeenten en provincie(s).

3 OVERZICHT EN SAMENVATTING VAN ZIENSWIJZEN, INCLUSIEF REACTIE

Inleiding

Dit hoofdstuk bevat een overzicht en een samenvatting van de ontvangen zienswijzen en reacties, en de beantwoording daarvan, voor zover deze betrekking hebben op de Aanvullende Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark N33 (definitief concept dd. 10 april 2015), en voor zover deze nieuw zijn ten opzichte van de eerder ingediende zienswijzen die zijn beantwoord in de Notitie Reikwijdte en Detail van 3 juni 2012.

Een zeer groot deel van de ingediende zienswijzen is een herhaling van de eerder ingediende zienswijzen, of draagt (nogmaals) dezelfde onderwerpen aan. In de beantwoording van de eerder ingediende zienswijzen in de Notitie Reikwijdte en Detail van 3 juni 2012 is aangegeven op welke wijze deze onderwerpen worden meegenomen in het MER. Deze zienswijzen en onderwerpen worden daarom hier niet herhaald en nogmaals beantwoord; hiervoor wordt verwezen naar de beantwoording in de Notitie Reikwijdte en Detail van 3 juni 2012. Dit hoofdstuk dient daarom te worden gelezen in samenhang met hoofdstuk 4 van de Notitie reikwijdte en detail Windpark N33 van 3 juni 2012 (<http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/windpark-n33/>).

Veel van de ingediende zienswijzen hebben betrekking op de besluitvormingsprocedure of communicatie omtrent windpark N33. Het MER is echter bedoeld om feitelijke informatie over de milieueffecten van het voorgenomen project te beschrijven ten behoeve van de besluitvorming. De besluitvorming zelf of communicatie over het project zijn niet aan de orde in het MER. Zienswijzen die daarop betrekking hebben worden daarom niet hier beantwoord. Voor verdere informatie over de m.e.r.-procedure en de functie van het MER wordt verwezen naar de eerdere hoofdstukken van deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau.

Zienswijzen zijn ontvangen van privépersonen en bedrijven, van de provincie Groningen, en van de gemeenten Veendam, Menterwolde en Oldambt. In de onderstaande opsomming van zienswijzen en reacties wordt geen onderscheid gemaakt tussen de zienswijzen van privépersonen en bedrijven, en bestuursorganen. Alle ontvangen zienswijzen zijn geplaatst en in te zien op de website van Bureau Energieprojecten (<http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/windpark-n33/>).

De in de zienswijzen genoemde elementen worden hieronder per deelonderwerp behandeld. Allereerst wordt de zienswijze (Z) samengevat weergegeven, waarna per zienswijze een reactie (R) wordt gegeven.

Zienswijzen en reacties

Algemeen

Z 1: Een effectbeschrijving uitgaande van de 'gemiddelde windturbine' geeft een onjuist en misleidend beeld. Er zou moeten worden uitgegaan van de werkelijk te plaatsen turbines.

R 1: In het MER worden per opstellingsvariant de effecten van referentie windturbines beschreven om de verschillende opstellingsvarianten te kunnen vergelijken. Tevens worden de effecten beschreven van de maximaal mogelijke te plaatsen turbines en worden deze effecten net als bij de opstellingsvarianten getoetst aan de normen.

Z 2: Kwalitatieve beoordelingen in het MER zijn subjectief en daarom niet verantwoord.

R 2: De functie van het milieueffectrapport is om inzicht te geven in de milieueffecten van het windpark die kunnen optreden op de omgeving. Hierbij wordt gebruik gemaakt van zowel kwantitatieve als kwalitatieve criteria. Een deel van de effecten op de omgeving van een windpark zijn kwantitatief vast te stellen en kunnen uitgedrukt worden in getallen en vaste waarden. Bij sommige effecten zoals bij de aspecten landschap of cultuurhistorie, geldt dat een kwalitatieve beoordeling plaatsvindt omdat de effecten niet uitgedrukt kunnen worden in getallen. Zowel de kwalitatieve als de kwantitatieve beoordeling volgen een vastes beoordelingssystematiek waarbij de stappen en onderbouwing worden weergegeven in het MER. De Commissie voor de milieueffectrapportage adviseert en controleert het MER en de daarin toegepaste beoordelingssystematiek en –methodiek.

Z 3: Een enkele zienswijze stelt dat minimaal 3 jaar onderzoek / metingen nodig zijn om vast te stellen wat de effecten van het windpark zullen zijn.

R 3: In het besluit m.e.r. is voorgeschreven waaraan het onderzoek in een MER dient te voldoen. In het MER worden effecten voorspeld volgens het beoordelingskader dat gebaseerd is op wet- en regelgeving.

Het bevoegd gezag is op basis van artikel 7.39 van de Wet milieubeheer verplicht een evaluatieprogramma op te stellen. Bij het besluit over het voornemen moet zij bepalen hoe en op welk moment de effecten op het milieu zullen worden geëvalueerd. Een dergelijk programma heeft als doel om de voorspelde effecten te kunnen vergelijken met de daadwerkelijk optredende effecten indien daar aanleiding toe bestaat. Het bevoegd gezag kan, indien daar aanleiding toe is, bij het verstrekken van een vergunning, een monitoringsplicht opnemen.

Z 4: In verschillende zienswijzen wordt aandacht gevraagd voor het aanhouden van een minimale afstand van woningen tot de windturbines en/of aan het onderzoeken van bepaalde effecten van het hanteren van een bepaalde afstand.

R 4: De afstand van woningen tot aan windturbines kan invloed hebben op de effecten van een aantal aspecten die beoordeeld worden in het milieueffectrapport. Zo kunnen bij een kleinere afstand de effecten van geluid, slagschaduw en landschap op de windturbines veranderen. De effecten zijn afhankelijk van een aantal factoren en daarmee niet direct recht evenredig met de afstand. Zo kan een grotere of kleinere afstand tot één windturbine tot een ander effect leiden

dan dezelfde afstand tot een lijn met meerdere windturbines. Afstand van windturbines tot woningen is daarom geen apart beoordelingscriterium, maar een afgeleide en onderdeel van de effectbeoordeling op het visuele beeld van het landschap, de hoeveelheid optredende geluidbelasting en de effecten van slagschaduw.

Z 5: Op grond van welke criteria zijn de mogelijk op te stellen turbines geselecteerd?

R 5: Voor de uitvoerbaarheid van het project dienen de windturbines geschikt te zijn voor het windklimaat op de locatie, commercieel beschikbaar te zijn, gecertificeerd te zijn voor plaatsing op land, en te voldoen aan de relevante wettelijke normen. De keuze voor het uiteindelijk te plaatsen windturbintype wordt door de initiatiefnemers pas in een later stadium gemaakt en zal moeten vallen binnen de bandbreedte van de effectbeschrijving in het MER, de voorwaarden in het inpassingsplan en vergunningen en daaraan gekoppelde wet- en regelgeving.

Z 6: In diverse zienswijze wordt aandacht gevraagd voor toepassing van de best beschikbare techniek cq. de meest stille turbines.

R 6: Aan het MER wordt een hoofdstuk "Gevoeligheidsanalyse" toegevoegd waarin de effecten van de in het MER gebruikte referentieturbines worden vergeleken met de range van op het moment van het MER-onderzoek beschikbare windturbintypen en daaraan gekoppelde technieken.

Economische effecten:

Z 7: Enkele zienswijzen vragen naar de effecten van het windpark op het vestigingsklimaat voor andere bedrijven en op de regionale economie, en naar de effecten op de grondprijzen en daarmee de uitbreidingsmogelijkheden voor agrarische bedrijven.

R 7: Economische effecten worden in het MER niet in kaart worden gebracht, tenzij het gaat om milieu gerelateerde effecten.

Z 8: Vergt het windpark bestemmingswijziging "industrie"? Brengt bestemmingswijziging mogelijkheden voor andere industrie?

R 8: Het op te stellen Rijks Inpassingsplan zal voorzien in de bestemmingswijziging die nodig is om het windpark te kunnen realiseren. Deze bestemmingswijziging zal op maat specifiek voor het realiseren van het windpark zijn en zal geen ruimte bieden voor vestiging van andere industrie.

Landschap

Z 9: diverse zienswijzen vragen naar de argumenten om in variant 6 de Eekerpolder boven Meeden aan het zoekgebied voor het windpark toe te voegen.

R 9: De minister heeft besloten dit gebied toe te voegen aan het onderzoeksgebied op verzoek van de provincie Groningen, ondersteund door een in april 2014 aangenomen motie van de Tweede Kamer (Kamerstuk 33 612, nr. 27).

Leefomgeving

Z 10: Diverse zienswijzen vragen aandacht voor laagfrequent geluid dat kan ontstaan bij de exploitatie van windturbines en de mogelijke effecten hiervan op gezondheid / dieren en de omgeving.

R 10: In Reactie 17 van de zienswijze beantwoording uit 2012 wordt de volgende reactie gegeven op vragen / opmerkingen over onderzoek van Laagfrequent geluid:
“In de wet is speciaal voor windmolens een specifieke norm vastgesteld. Bij het vaststellen van de deze norm is rekening gehouden met de specifieke karakteristieken van windmolens. De norm bevat geen aparte of specifieke berekening van laagfrequent geluid. Er zullen in het MER daarom geen aparte berekeningen ten aanzien van laagfrequent geluid worden uitgevoerd . In het MER zal wel in kwalitatieve, en waar mogelijk in kwantitatieve, zin aandacht worden besteed aan het aspect laagfrequent geluid in relatie tot windmolens.”

In aanvulling hierop is in de nieuwe aanvullende notitie reikwijdte en detailniveau WP N33 aangegeven dat de effecten van Laagfrequent geluid separaat inzichtelijk worden gemaakt in een aanvullende notitie bij het akoestische rapport in de bijlage van het MER. De resultaten hiervan worden getoetst op een vergelijkbare wijze als bij de “Deense methodiek” en de resultaten van de verschillende opstellingsalternatieven hiervan worden beoordeeld in het MER. Deze toevoeging wordt gedaan om tegemoet te komen aan vragen en zorgen vanuit de omgeving over de effecten van laagfrequent geluid. De effecten blijven echter ook vallen onder de beoordeling volgens de Lden-geluidnormering en de beoordeling van het aantal gehinderden binnen de gestelde geluidcontouren.

Er is in Nederland geen specifieke vastgestelde en aparte norm voorhanden waarmee laagfrequente geluidsbelastingen worden beoordeeld. Recent onderzoek van het RIVM en AgentschapNL (RvO) concludeert dat de huidige systematiek in de Wet milieubeheer afdoende is om effecten van geluid (waaronder laagfrequent geluid) door windturbines in kaart te brengen en de huidige Lden normsystematiek afdoende bescherming biedt tegen laagfrequent geluidhinder . Deze conclusie is recent bevestigd door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State .

Dit standpunt wordt onderschreven door de Staatsecretaris van Infrastructuur en Milieu in een brief aan de Tweede kamer . In deze brief wordt gesteld dat:

- Laagfrequent geluid bij windturbines in samenhang met hogere frequenties wordt gehoord en niet afzonderlijk hiervan;
- Dit impliceert tevens dat de effecten van laagfrequent geluid op mensen niet anders zullen zijn dan effecten van geluid met hogere frequenties zoals hinder, slaapverstoring, moeheid, concentratieproblemen en dergelijke;
- Voor beweringen dat laagfrequent geluid van windturbines allerlei klinische ziekten bij mensen kan veroorzaken is geen betrouwbare bewijsvoering aangetroffen, hetgeen in lijn is met de voorgaande inzichten;

- Het feitelijke aandeel laagfrequent geluid in het brongeluid van een windturbine gering is. Daarom is ook het aandeel in de geluidbelasting op een woninggevel gering;
- Bij het groter worden van turbines (tot 5 of 7,5 MW) zal dit aandeel met hooguit 1 à 2 dB toenemen. Het bij de Nederlandse norm voor windturbinegeluid voorgeschreven reken- en meetvoorschrift is goed in staat om hiermee rekening te houden zodat een correcte toetsing aan de norm mogelijk is;
- De Deense norm voor laagfrequent windturbinegeluid in het binnenmilieu van een woning geen extra bescherming biedt ten opzichte van de Nederlandse norm voor de gevelbelasting in geval van een standaard geïsoleerde woning.

Naar aanleiding van zienswijzen op de NRD voor dit MER voor Windpark N33 is de keuze gemaakt om laagfrequent geluid verder te analyseren door te kijken naar de Deense toetsingsmethode. Dit wordt gedaan om tegemoet te komen aan vragen en zorgen vanuit de omgeving over de effecten van laagfrequent geluid.

Z 11: Een enkele zienswijze vraagt naar de mogelijke gevolgen van geluid, slagschaduw en vogelslachtoffers op gezondheid en vruchtbaarheid van melkvee, op melkproductie en kwaliteit van de melk, en op gewassen.

R 11: Effecten op dieren worden onderzocht indien er relevante effecten zijn te verwachten op basis van de optredende geluidbelasting en slagschaduw. Op voorhand zijn de genoemde mogelijke effecten verwaarloosbaar. Er zijn reeds lange tijd vele windturbines in gebruik in en nabij velden en stallen van melkvee en in de praktijk zijn geen significante nadelige effecten gebleken welke hebben geleid tot nadere eisen aan geluid en slagschaduw. Ook zijn geen gevolgen van vogelslachtoffers voor gezondheid van vee bekend. Voor wat betreft geluid is het aantal praktijkvoorbeelden nog groter wegens andere geluidbronnen zoals wegen, spoorwegen en industrie. Voor dieren is verder van belang dat het windturbinegeluid continue van karakter is waardoor schrikreacties kunnen worden uitgesloten. In het MER wordt daarom hier niet nader op ingegaan.

Z 12: In enkele zienswijzen wordt gewezen op de wenselijkheid van een meetnet voor geluid als vergunningsvoorwaarde bij de te verlenen Omgevingsvergunning.

R 12: In het MER wordt het aspect geluid onderzocht in relatie tot vigerende wet- en regelgeving en worden de mogelijkheden voor mitigatie beschreven. Het bevoegd gezag voor de Omgevingsvergunning is verantwoordelijk voor de bij deze vergunning te stellen voorwaarden.

Z 13: In enkele zienswijzen wordt aandacht en onderzoek gevraagd naar de verkeersbewegingen tijdens de bouw van het windpark.

R 13: Het aantal verkeersbewegingen zal tijdelijk toenemen bij de bouw van het windpark waarbij onder andere groot materiaal verplaatst zal worden. De effecten hiervan worden beoordeeld in het MER. Bij de vergunningverlening worden de benodigde werkzaamheden en de verwachte verkeersbewegingen nader geanalyseerd en getoetst door het bevoegde gezag.

Locatiekeuze

Z 14: Enkele zienswijzen vragen naar de aansluiting bij industrie als criterium voor de locatiekeuze van het windpark in beleidsdocumenten, in relatie tot variant 6.

R 14: De aansluiting bij industrie als criterium voor de locatiekeuze is door de provincie naast andere criteria gehanteerd in de keuze voor de locaties voor grootschalige windenergie in het Provinciaal Omgevingsplan. Het verzoek van de provincie om variant 6 aan het MER-onderzoek toe te voegen is met name gebaseerd op de verwachte gunstige effecten van variant 6 ten aanzien van milieu en leefomgeving in vergelijking met de andere onderzochte varianten.

Z 15: Enkele zienswijzen vragen naar de ruimtelijke onderbouwing om het grondgebied van Oldambt bij variant 6 te betrekken.

R 15: De motivering om dit gebied in de project studie te betrekken is gelegen in het verzoek hiertoe van de provincie Groningen, ondersteund door een in april 2014 aangenomen motie van de Tweede Kamer. Deze onderzoeksvariant zal in het MER op alle relevante ruimtelijke en milieuaspecten worden vergeleken met de overige varianten.

Z 16: Een enkele zienswijze verzoekt om alsnog een nog in ontwikkeling zijnde variant toe te voegen aan de zes varianten in het lopende MER-onderzoek.

R 16: Het alsnog toevoegen van variant 6 aan het MER-onderzoek heeft in de praktijk voor anderhalf jaar vertraging gezorgd. Naar verwachting zou het nogmaals toevoegen van een nieuwe onderzoeksvariant opnieuw voor minimaal eenzelfde vertraging zorgen. Hierdoor zou de bijdrage van windpark N33 aan de taakstelling voor duurzame energie in 2020 op onacceptabele wijze in gevaar komen.

Z 17: de Provincie verzoekt om het door Provinciale Staten vastgestelde 'Beleidskader saneren en opschaling, gebiedsfonds en participatie' van toepassing te verklaren op windpark N33.

R 17: De functie van de milieueffect rapportage is uitsluitend het onderzoeken en presenteren van de milieueffecten van het initiatief ten behoeve van de besluitvorming.

Natuur

Z 18: Enkele zienswijzen vragen naar de mogelijke effecten van het windpark op akkervogels, weidevogels, roofvogels, trekvogels, ganzen, op specifieke soorten zoals de Grauwe gors en de Grauwe kiekendief, en op het natuurgebied De Garst.

R 18: In het MER worden de effecten op de natuur in kaart gebracht, evenals de mogelijke effecten op beschermde natuurgebieden en diersoorten. Dit is in lijn met het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage op de Notitie Reikwijdte en detail Windpark N33 van juni 2012.

Nut en noodzaak windenergie

Z 19: Enkele zienswijzen vragen naar de energieopbrengst en naar de kosten/baten analyse van het windpark in termen van CO₂-reductie, uitgaande van een reële netto energieopbrengst in deze specifieke situatie in plaats van uitgaande van de aanname van een standaard energieproductie.

R 19: Aangezien de turbinekeuze pas in een later stadium van het project plaatsvindt, is een exacte berekening van de reële netto-energieopbrengst en de daarmee samenhangende CO₂-reductie nog niet mogelijk. Wel zal in het MER de energieopbrengst van de verschillende alternatieven, gerelateerd aan de doelstelling voor duurzame energie, voor de referentieturbines worden beschreven.

Veiligheid

Z 20: Enkele zienswijzen vragen naar de mogelijke effecten van het plaatsen van windturbines in een aardbevingsgebied, mede in relatie tot trillingen die worden veroorzaakt door de windturbines. Hierbij wordt verzocht om de effecten op de veiligheid op de omgeving van windturbines in een aardbevingsgebied inzichtelijk te maken vanwege zorgen over de afstand van windturbines tot woningen en de invloed van aardbevingen op mogelijke risico's.

R 20: Windturbines dienen te voldoen aan ontwerpeisen voor de bepaling van hun sterkte, stijfheid en stabiliteit. Bij deze ontwerpen wordt rekening gehouden met horizontale en verticale krachten die kunnen optreden. De wind die tegen een windturbine waait zorgt voor grote krachten en trillingen. Een windturbine dient bestand te zijn tegen deze krachten en de dimensionering van de onderdelen van een windturbine zoals de dikte van de mast en de elasticiteit van de materialen wordt zo ontworpen dat de windturbine veilig kan opereren in vele omgevingen. De eisen voor windturbines zijn vastgelegd in de IEC norm voor windturbines IEC 61400. Hierbij wordt aangegeven dat indien een gebied door de lokale overheden als aardbevingsgevoelig is aangegeven, er rekening dient te worden gehouden met de op te treden laterale krachten zoals berekend voor dit aardbevingsgebied.

Indien het risico op aardbevingen wordt vergroot door trillingen die worden veroorzaakt door windturbines zal dit in het MER worden beschreven.

Overige punten

Z 21: Een enkele zijswijze vraagt of de onafhankelijkheid van het MER-onderzoek is geborgd

R 21: Het onderzoeksbureau dat het MER-onderzoek uitvoert is een onafhankelijk onderzoeksbureau dat op geen enkele wijze een zakelijk belang heeft bij de mogelijke realisatie van windpark N33. Daarnaast wordt de kwaliteit van het MER getoetst door de Commissie voor de m.e.r. en verschillende bevoegde gezagen.

Z 22: Een enkele zienswijze vraagt naar de mogelijke effecten van het windpark op de bodemkwaliteit en op bodemorganismen.

R 22: In het MER wordt bij het aspect 'Water en Bodem' onderzocht wat de mogelijke effecten zijn van het windpark op de bodem- en waterkwaliteit.

Z 23: Een enkele zienswijze vraagt om ook de positieve bijdrage van het windpark aan milieu, leefbaarheid, en het welbevinden van omwonenden te beschrijven.

R 23: De milieueffect rapportage is bedoeld om de milieueffecten van het initiatief te onderzoeken en te presenteren. Hierbij wordt zowel aandacht besteed aan negatieve als aan positieve effecten van het gehele windpark.

Z 24: Een enkele zienswijze verzoekt om een tijdelijke bestemming van het windpark voor een periode van maximaal 20 à 25 jaar.

R 24: De eventuele tijdelijkheid van de bestemming van het windpark is geen onderdeel van het MER.

